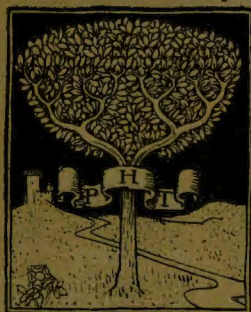

PERSON-HISTORISK TIDSKRIFT

1898—1899

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL
SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

ÅRG. I

HÄFT. I

I N N E H Å L L.

Fersenska mordet, af C. C:SON BONDE . . .	sid. 1.
Ett grafologiskt konststycke, af HANS FORSSELL . . .	» 15.
Axelssönernas slägtskap med Bonde-ätten, af K. H. KARLSSON.	» 21.
En gammal »stambok», af —L	» 23.
Släkten Myliander eller Molin, af AQVILMONTE . . .	» 24.
Adliga ätten Strömskiöld, af OTTO BERGSTRÖM . . .	» 27.
Den siste riksjägmästaren, af HUGO SAMZELIUS . . .	» 30.
Om de s. k. »Vitæ Pomeranorum» samt ätterna Björnram, Wass, von Hartmansdorff och von Kantzow, af G. VON ESSEN	» 33.
Nyare svensk biografisk-genealogisk litteratur, af S. S. S.	» 43.
Smärre biografiska meddelanden, af K. F. W—R . . .	» 47.
Frågor.	» 48.
Vilseledande uppgift	» 49.
Också ett biografiskt lexikon	» 49.

Med detta häfte följer såsom bilaga första delen af hofmarskalken
C. SILFVERSTOLPES »KLOSTERFOLKET I VADSTENA». (Fortsätt-
ningen och slutet medföljer nästa häfte).

De närmaste häftena komma bl. a. att innehålla:

Fersenska mordet, fortsättning och slut. (C. C:SON BONDE).
Nyare svensk biografisk-genealogisk litteratur, II. (S. S. S.).
Om Gotländska släkter, af HOLGER ROSMAN.
Ätten Rosenstråle, af KARL LEIJONHUFVUD.
Afbildningar af autografer.
Svenska riksvapnet från äldsta till nuvarande tid. Heraldiska
studier af F. U. W., med teckningar af AGI LINDGREN.
Svenska Autograf Sällskapets ledamotsförteckning.
etc. etc.

»Fersenska mordet».

Meddeladt af **Carl C:son Bonde**.

Skildradt af Drottning *Hedvig Elisabeth Charlotta* i hennes dagboks-
anteckningar för år 1810.

Juni månad.

Jag kommer nu till den ohyggligaste och mest afskyvärda tilldragelse, som någonsin inträffat i Sverige, och som för all framtid kommer att utgöra en skamfläck för hela den svenska nationen, men aldramest för de personer som ej förmådde hindra densamma, nämligen det gräsliga mord, som den 20 i denna månad föröfvades på Riksmarskalken Grefve von Fersen.

Som jag redan i mina föregående anteckningar har omnämnt, började Herr Adlersparre och hela hans anhang genast efter det underrättelsen om Kronprinsen Carl Augusts död ingått, att intrigera i och för valet af en ny tronföljare, hvartill de önskade förmå Konungen, att af pietet för den aflidnes minne, utse dennes broder Hertigen af Augustenburg. Konungen saknade mycket den aflidne prinsen, med hvilken han uti alla afseenden sympatiserat, och som äfven verkligen var en man af ära med välmenande och redliga uppsåt. Han hade särskildt lyckats tillvinna sig Konungens stora vänskap derigenom att han en gång inför honom, då hans blifvande förmälning bragtes på tal, förklarar att han aldrig ämnade gifta sig, för att sålunda blifva i tillfälle att framdeles till sin efterträdare låta utse Prins Gustaf, hvilken på detta sätt skulle kunna blifva återinsatt i sina rättigheter.¹

Kronprinsen som tillbragt sitt lif i fält tillsammans med kamrater, fann sig alltid besvärad i fruntimmerssällskap och hade föga vana vid stora verlden, hvartill hans långvariga vistelse i Norge

¹ Man tänkte nog strax efter prinsens död försöka genomdrifva Prins Gustafs val tili tronföljare, men fann det snart omöjligt under nuvarande förhållanden med hänsyn till de uppväckta lidelserna, hvarför Konungen nödgades afstå från denna af billighet och rättvisa framkallade tanke.

äfven bidragit, under umgänget med detta visserligen hyggliga och duktiga men föga älskvärda folk. Till hela sitt väsen en soldat, var han i sitt uppträdande alltid artig men kylig, hvartill nog äfven bidrog medvetandet att han utaf en del af nationen var mindre väl sedd samt svårigheten att stifta närmare bekantskap med de personer, som utgjorde hans omgifning, hans naturliga blyghet förlänade honom dessutom ett visst utseende af tafatt-het. Hans moraliska egenskaper voro emellertid sådana att man hade all anledning att vara belåten med hans val till tronföljare, äfven om man ej tillräckligt är i stånd bedöma hans militära och administrativa förmåga, som han ju aldrig fick riktigt tillfälle att ådagalägga. Ehuru han visserligen icke var särdeles begåfvad på hufvudets vägnar, tror jag dock att han hade ett ganska redigt omdöme. Han var tyst och inbunden, förstod sig ej på musik och tycktes föga bevandrad uti de sköna konsterna i allmänhet; uti sin ungdom hade han möjligen fått en vårdad uppfostran men talade dock ytterst sällan om läsning och litteratur, af den senare var honom den tyska mest bekant. Som han under en allmän konversation alltid satt alldeles tyst, var han en tråkig sällskaps-menniska. Emot sina vänner var han vänfast, men hade ett häftigt lynne och fattade lätt agg mot personer, som gäfvo honom anledning till missnöje, samt nöjde sig ej med att endast skänka sina motståndare sitt förakt, utan gjorde gerna allt för att skada dem. Törhända misstager jag mig vid skildringen af hans karakter, då jag ej känt honom tillräckligt länge, och vågar därför ej fälla ett bestämt omdöme om honom, ty han var verkligen en af dessa förbehållsamma personligheter, som man har svårt att komma underfund med, hvad man dock med säkerhet kan påstå, är att han var en bra och hederlig karl, äfven om han saknade naturlig begåfning och mera allmän bildning.

Från första stund efter det underrättelsen om hans död ingått, spred sig det hemska ryktet att han genom olyckshändelse blifvit förgiftad. Läkaren Rossi, hvilken Konungen, vid underrättelsen om prinsens sjukdom afsändt till honom, förklarade sig omedelbart efter sedan dödsfallet blifvit konstateradt, nödsakad att påskynda liköppningen för att söka utröna dödsorsaken, af fruktan att in-elfvorna i annat fall skulle kunna blifva underkastade sådan förvandling att ingenting kunde iakttagas. Kammarherre Sparre, som tillhörde prinsens uppvaktning, invände deremot att han ansåg ingenting härvidlag böra företagas utan särskild befallning från Konungen, samt hemställde huruvida ej något medel finnes att

fördröja förvandlingen, men doktor Rossi, som tyckes hafva varit högst okunnig och oskicklig i sitt yrke, förklarade detta alldeles omöjligt, ehuru det är en känd sak att man åtminstone under åtta dagar kan bevara ett lik från förvandling, genom de kraftiga medel, som stå till de konstförfarnes förfogande. Kammarherre Sparre fann sig då nödsakad att lemna sitt samtycke till liköppningen, för att befria sig från förebråelsen att afsiktligt hafva försummat tillfället att gifva allmänheten fullständig kännedom om orsakerna till prinsens död. Liköppningen förrättades således på tredje dagen efter dödsfallet utaf Herr Rossi i närvaro af tvenne andra läkare från Lunds universitet, hvarvid ett protokoll upprättades och undertecknades. Herr Rossi bar sig likväl så oskickligt åt, att han uraktlät att tillvarataga allt som blifvit funnet i inelfvorna, utan kastade bort det, derför att han ej hade till hands allt som varit erforderligt för en noggrann undersökning.

Omedelbart efter det prinsen fallit utaf hästen, blef han inburen hos en prest, som bodde invid exercisplatsen der olyckshändelsen inträffat, och uti det föregående har jag omförmålt hurusom allt gjordes för att frälsa hans lif ehuru förgäfves, de läkare som tillkallades från Lund kunde blott konstatera att ingenting kunde åtgöras; det vid liköppningen upprättade protokollet utvisade att det var ett slaganfall som ändat prinsens dagar. Då underrättelsen härom kom till Stockholm, ville partilidelsen häruti spåra en komplott och den misstanken framkastades att det var för att dölja den verkliga dödsorsaken, som man uraktlätit att verkställa en noggrannare undersökning och påskyndat obduktionen, samt utfört densamma utan ordning och noggrannhet, innan de läkare, hvilka af Konungen blifvit förordnade att dervid biträda, hunnit anlända från Stockholm, ja till och med innan befallning erhållits att företaga densamma. Detta märkliga tillvägagående ansågs bevisa att man önskade hemlighålla den verkliga orsaken till prinsens död, samt att det vore troligt att han blifvit förgiftad. Denna misstanke delades till och med af flere utaf Statsrådets ledamöter, isynnerhet af Herr von Platen, och man sökte ingalunda att dölja sina känslor. Afsigten med sådana ryktens utspridande var antagligen att försöka nedsätta det parti, som fortfarande stod på den gamla kungafamiljens sida, och från Konungen aflägsna hans och hans familjs gamla trogna tjenare, hvilkas inflytande man fruktade. Misstankarna rigtades mot flera personer, som voro fästade vid hofvet, och då för tillfället Grefve Ruuth och Grefve de la Gardie, hvilka redan

förut under riksdagen anklagats för att hafva velat förgifta prinsen, nu ej voro tillstädes, vände sig misstankarna emot deras vänner och släktingar och drabbade därför äfven Grefve Fersen och hans familj.

Emellertid hade Herr Adlersparre och hans anhang lyckats förmå Konungen att understödja Hertigens af Augustenburg val till tronföljare, och riksdagen hade blifvit kallad att samlas under Juli månad. Till hertigen hade konungen äfven skrivit ett bref för att inhemta hans tankar rörande detta förslag. I ändamål att bearbeta det allmänna tänkesättet för detta val och förbereda dess lyckliga utgång samt motverka de olika tänkande, då antagligen flera kandidater skulle komma att uppställas, beslöto sig de personer som hörde till Herr Adlersparres anhang, bland hvilka var Herr Mannerheim, att bilda en klubb, för att samla folk af skilda klasser till samarbete för det gemensamma målet, och under riksdagen kunna leda ärendenas behandling, isynnerhet i hvad de rörde tronföljarevalet. För att undanrödja hvarje hinder från regeringens sida hade man begärt Konungens tillstånd för bildandet af denna klubb, som trädde i verksamhet de första dagarna i Maj månad. Konungen hade blifvit intalad att en sådan klubb endast skulle kunna vara till nytta, men det blef snart uppenbart att den uteslutande blef upphofvet till all möjlig lögn och nedrighet, som hat och hämndlystnad kan utfinna. Herr Mannerheim var klubbens ledare. Herr Silfverstolpe och hans vänner, som ej kunde förgäta det motstånd deras frihetsidéer rönt från de personers sida som voro fästade vid monarkien och som motarbetat deras planer, rufvade på hämnd. Skandalskrifveriet blef allmänt, men ovisst är huruvida det var Herr Mannerheim som uppmuntrade till författandet af nidskrifter eller om deras författare på eget bevåg sökte tillgodogöra sig alla de lögner, som utspreddos inom klubben. — Nästan hvarje dag innehöllo tidningarna hätska anfall emot de ledande männen, och alla mera bekante personer som voro hofvet tillgifne. Kort tid före den aflidne prinsens liktågs ankomst till Stockholm utspredd bland annat en fabel under titel »Räfvarne», hvilken var en smådeskrift riktad emot familjen Fersen. Benämningen räfvar användes i Sverige för att känneteckna falska och elaka människor. I denna fabel utpekades ej blott Grefve Axel Fersen utan äfven hans syster, Grefvinnan Piper, och detta oaktadt ingendera af dem på något sätt befattade sig med politiken. Grefve Fersen förde ett stort hus och lefde som en förnäm och mäktig man,

hvilket ådragit honom allmänhetens ovilja och afundsjuka därför att ej alla äro så rika som han och kunna lefva på sådant sätt. Han hade ett talrikt umgänge, som dagligen samlades i hans hus, der han gaf stora supéer, såsom det ju egnade sig för en man i hans ställning. Hans far hade äfvenledes representerat på liknande sätt, utan att någon på den tiden haft något att deremot invända, men nu anfördes det emellertid såsom ett bevis på omåttligt högmod och öfverdrifven stolthet. Hans broder, som hade ett häftigt lynne, hade derigenom ådragit sig många fiender. Grefvinnan Piper hade å sin sida blifvit föremål för afundsjuka på grund af den stora vänskap, hvarmed hon omfattades af den kungliga familjen, isynnerhet af Drottningen, hvilken alltifrån tiden för sin ankomst till Sverige med henne stått på mycket vänskaplig fot. Såväl grefven som hans syster voro visserligen mycket artiga, men föga förbindliga och meddelsamma, hvarför de äfven ansågos falska och inbundna. Den afund, för hvilken de voro föremål, växte beständigt samt öfvergick till verkligt hat och blef anledningen till deras olycka. Redan förut hade man försökt öfvertala Konungen att från hofvet förvisa Grefvarne Fersen, därför att de uppgåfvos stå i gunst hos den stora massan af folket, ehuruval de i verkligheten ej åtnjöto någon popularitet. Man ville göra dem förhatliga af fruktan för deras stora inflytande, och aflägsna dem från Konungen uteslutande därför att de voro honom och kunglighetens sak tillgifne. Uti dessa försök hade säkerligen anhängarne af det parti, hvarom jag ofvan talat, den största andelen, men då de funno sig ej på denna väg kunna lyckas i sina afsigter, beslöto de sig att emot sina motståndare rigta en sådan stöt att desse derefter ej mera skulle kunna repa sig. Sådana voro nu de hemliga driffjädrrar som ledde händelsernas gång.

Konungen hade sändt en del utaf sitt hof till Jönköping, för att derifrån åtfölja Kronprinsens lik till Stockholm, der det skulle nedsättas i de svenske konungarnes graf uti Riddarholmskyrkan. Den rapport, som afgifvits af de läkare, hvilka fråu Stockholm blifvit afsände för att konstatera orsaken till prinsens död,² hade blifvit offentliggjord, och då i densamma framhölls att liköppningen blifvit utförd med stor vårdslöshet, bidrog detta att öka de misstankar som voro i omlopp och som äfven spridde sig till Köpenhamn och hela Danmark, der man allmänt trodde på

² Se härom Sv. Autogr. Sällskapets Tidskrift II. 209, 211.

förgiftningshistorien. För att derstädes söka vederlägga de afskyvärda ryktena och taga allmänheten ur sin villfarelse härutinnan afreste de tvenne läkarne, som voro Herrar Berzelius och Pontin, till Köpenhamn. Herr von Platen, ledamot af statsrådet, hvilken var en utaf dem som arbetat på Grefvarne Fersens aflägsnande, höll ingalunda inne med sina misstankar. Herr Mannerheim samt de öfriga, som tillhörde den ofvan omtalade klubben, gingo tillväga på samma sätt samt begagnade sig af obetydliga skandalskrifvare, för att uppegga sinnena och slutligen kunna slå det stora slag, som deras hemliga agenter förberedde. Visserligen har jag inga säkra bevis på att det verkligen var Herr Mannerheim och desse andre herrar, som direkt voro upphofvet till de lögnar som utspreddos genom klubben, och vill därför ej heller på dem kasta skulden till de stora olyckor, som sedermera inträffade, men hvad som är säkert är att det likväl var från denna af personer utaf olika samhällsklasser sammansatta klubb, som dessa paskiller utgingo, och att inom densamma alla slags lögnar diskuterades och troligen äfven uppdiiktades, hvarför det är mycket antagligt att det äfven var derifrån som det hugg riktades, hvilket man nu förberedde.

På detta sätt stodo sakerna då prinsens liktåg närmade sig till Stockholm. Man hade uppmanat Drottningen att icke aflägga så täta besök som vanligt hos Grefvinnan Piper, hos hvilken hon brukade tillbringa en del af sin förmiddag, då ej grefvinnan kom till Drottningen, hvilket dock inträffade mera sällan till följd utaf hennes sjuklighet. Tyvärr hade detta förtroliga förhållande dem emellan bidragit att öka allmänhetens ovilja mot Grefvinnan Piper, som anklagades att utaf högmod hafva öfvertalat Drottningen till dessa besök, för att derigenom fullkomigt kunna beherska henne och för henne berätta allt hvad som tilldrog sig. Drottningen, hvilken redan som hertiginna varit på samma fot med Grefvinnan Piper, hade dock ingen anledning att nu ändra sina gamla vanor, isynnerhet som grefvinnans sjuklighet verkligen oroade henne och hon därför måste besöka henne för att härutinnan blifva lugnad. Vistelsen på Haga hade visserligen gjort ett afbrott uti dessa täta besök, men då Drottningen fått kännedom om de utspridda historierna och andemeningen uti paskillerna, ville hon gifva sin väninna en varning att vara på sin vakt och så fort som möjligt tillsammans med sina bröder, isynnerhet Riksmarskalken, söka sig en tillflykt på landet tills dess det allmänna förtalet hunnit något lugna sig. Tyvärr var det ej förrän

de sista dagarna före liktågets ankomst, som Drottningen fattade detta beslut; hon begaf sig sålunda till Stockholm för att aflägga ett besök hos Grefvinnan Piper, men blef ej utaf henne mottagen, antingen nu den föregifna anledningen att hon var opasslig var med sanningen öfverensstämmande, eller hon blott föregaf detta för att ej utsätta Drottningen för obehag, då hon törhända själf fått kännedom om och kanske läst de utspridda paskillerna. Grefvinnan Piper kom ej heller till slottet och hade nog i alla fall lemnat alla Drottningens föreställningar utan afseende, härvid följande Grefve Ugglas exempel, som ej det minsta brydde sig om de smådeskrifter som rigtades emot honom, eller alla de hotelser som till och med anslogos på hans eget hus, hvilket exempel tilläfventyrs äfven bidrog att ingifva Grefve Fersen och hans syster, som båda voro i besittning af stor själsstyrka, mod att stanna i Stockholm. Grefve Fersen hade verkligen varit ute på landet på besök hos en dam, som han räknade bland sina vänner, men trotsade dennas varningar då hon bad honom att ej återvända till Stockholm, utan föregifva sjukdomsfall; han inträffade der dagen före liktågets ankomst, för att i sin egenskap af Riksmarskalk åtfölja detsamma.

Jag kommer nu till den fasansfulla stunden, och min penna vägrar att göra tjänst för att nedskrifva de gräsligheter, som timade, dock måste jag göra min pligt samt förtälja händelsens gång. Härvid kommer jag blott att berätta verkliga fakta och detaljer, men kan ej nämna några namn, ej heller hvilka orsakerna kunna vara, ty allt detta är ännu en gåta.

Det var den 20 Juni som Grefvarne Fersen jemte större delen af hofvet begåfvo sig till Hornstull för att der möta liktåget. De personer, som hittills åtföljt detsamma, skulle stanna vid Liljeholmen för att der möta den svit, som egde att emottaga liket, och de blefvo oroliga då de dit framkommit, innan denna hunnit anlända, ty de hade nämligen hört talas om förestående oordningar.¹ Grefve Fersen hade från flera håll erhållit varningar, bland annat äfven utaf sin egen kusk, som bedt honom om som en nåd att icke sätta sig uti vagnen, emedan han utaf folk, som han mött på gatorna, hört, att grefven skulle blifva utsatt för förolämpningar, och hans samvete förbjöd honom att

¹ En person, som var med uti sviten, har för mig berättat, att han sett en obekant karl gå förbi Grefve Fersens galavagn i det ögonblick, då vagnarne ordnades till processionen och att han hört denna säga: Nå hvad den der beträffar, så skall han minsann icke slippa undan utan en grundlig minnesbete.

hemlighålla denna omständighet. »Det bryr jag mig icke om», sade grefven, »om du ej vill köra för mig, så tager jag en annan kusk, men jag vill hafva min galavagn.» Kusken svarade härför, att han, oaktadt han fruktade det värsta, dock ej ville öfvergifva sin herre. Galavagnen väntade honom alltså vid Liljeholmen, dit han i sällskap med sin broder åkte ut uti en hofvagn. De gängse ryktena voro äfven kända utaf Adjutanten Silfversparre och Öfver-Ståthållaren i Stockholm, General Klingspor, och Konungen hade själf förmanat dem, att de skulle vara på sin vakt. Trupperna stodo visserligen uppställda under vapen, men utan kulor och krut. Öfverståthållaren var oförmögen att stiga till häst. Den dåligt aflönade poliskåren var högst illa organiserad och hörde törhända äfven den till de illasinnade, hvilket man har anledning misstänka, då den en tid stått under Herr Adlersparres ledning, som ju är en man med revolutionära tänkesätt. Herr Silfversparre var fullkomligt lugn för att ingenting skulle inträffa, och han saknade dessutom både skarpsinnighet och omdömesförmåga att vidtaga för den allmänna säkerheten erforderliga åtgärder, samt var ej heller försiktig nog att dölja sitt ringaktande af hvad som förehades. Han hade aldrig fört något befäl utom under fredstid och oaktadt han ansågs vara en föga skicklig general utan beslutsamhet, begåfning samt omdömesförmåga, hade han likväl genom sitt uppträdande vid Gustaf Adolfs arrestering, då han från Konungen rykte värjan, som denne fegt nog lemnade från sig, lyckats tillvinna sig ett visst förtroende, från deras sida som då begagnade sig utaf honom, bland hvilka var Herr Adlercreutz, som ju är en präktig och bra karl, med godt hufvud och stor skicklighet i sitt yrke. Det var också på Herr Adlercreutz förslag, vid dennes inträde uti statsrådet, som Konungen utnämnde Herr Silfversparre till Generaladjutant. I denna sin egenskap hade han att vaka öfver ordningens upprätthållande. Konungen hade få dagar förut lagt honom denna hans pligt särskildt på hjertat, hvarvid Herr Silfversparre förklarade sig ansvara för att lugnet ej skulle blifva stördt. Det är nog troligt, att han själf härvidlag kände sig lugn, ehuru hans åtgärder för ändamålet voro föga lämpliga.

Smädesskrifternas antal hade emellertid ständigt vuxit och det allmänna mumlet tilltog för hvarje dag, som gick; den 20 Juni anlände prinsens liktåg och vid middagstiden satte sig processionen i gång, sedan det från hofvet utsända följet anländt; klockorna ringde; en mängd folk befunno sig på alla gator ända

Till Personhistoriska samf.:s Lager
av PHT Enda exemplaret
Arkiveras?

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Beseätten, af <i>K. H. K.</i>	I.
Stockholms öfverståthållare (forts.) af <i>N. v. D.</i>	5, 113.
Några svenska talande vapen, af <i>L. Fr. Löffler</i>	11, 154.
Ett poem från Fredrik den Store till Lovisa Ulrika, medd. af <i>Th. K.</i>	25.
Per Wargentins anteckningar om sin släkt	28.
Jacob Icksell, af <i>C. M. C.</i>	39.
Kort förteckning på en del vid Finska lätta dragonkåren tjänstgörande personer med adliga namn, af <i>Karl K:son Leijonhufvud</i>	45.
R. M. Klinckowström, af <i>F. U. W.</i>	57.
C. T. Odhner, af <i>P. S.—n.</i>	61.
Bidrag till vår medeltida personhistoria, af <i>L. Fr. Löffler</i>	63, 155.
Karolinen Georg Planting—Gyllenboga, af <i>W. P.—G.</i>	73.
Ett nytt Linné-porträtt, af <i>August Hahr</i>	78.
Sören Norbys ättlingar, af <i>H. R.</i>	82.
Huru min farfar blef adjutant hos Adlersparre samt ett och annat om revo- lutionen 1809, af <i>C. G. Flach</i>	85.
Några stenar med alliansvapen, af <i>Sune Ambrosiani</i>	93.
Obekanta porträtt å Theleborgs slott	95.
Studier och anteckningar (forts.) af <i>Hugo Samselius</i>	96.
Värdefullt arkivmaterial	106.
Anekdoter från Sturarnas tid	125.
Släktanteckning af Gustaf Vasa (facsimile)	130.
Jonas Norn, en bortglömd numismatiker, af <i>C. M. C.</i>	130.
Spridda rättelser och tillägg till G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor, af <i>S. Lagerberg, Otto Bergström, Karl K:son Leijonhufvud</i>	132.
En porträtt-enquête i Sverige, af <i>V. M. v. B.</i>	140.
En vädjan till den det vederbör, af <i>Historicus</i>	143.
Tysk centralanstalt för släktforskning	144.
Smärre meddelanden	46.
Personhistorisk litteratur	47, 107, 145.
Frågor	53, 112, 151.
Svar	54, 151.
Nya ledamöter	112, 154.
Svenska Autografsällskapet	55.
Om tidskriftens bilagor	152.
Personregister, utarb. af <i>O. B.</i>	156.

Bilagor.

Porträttsamlingen å Edsberg, förtecknad af *Johannes Rudbeck.*

Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af *Joh. Ax. Almquist.*

berättelse

fram till slottet, de hade tagit plats i fönstren och till och med uppå taken; processionen passerade långsamt hela staden; redan vid Hornstull började pöbeln att uppgifva hurrarop, som snarare läto som tjut än som uttryck utaf sorg eller glädje, och i alla fall vid ett tillfälle som detta ingalunda voro på sin plats. Öfverståthållaren hade uti morgontidningarna låtit påbjuda, att man skulle förhålla sig tyst och stilla, men denna hans kungörelse åtlyddes ej, pöbeln började att kasta smuts och stenar på Grefve Fersens vagn; då man hunnit fram till slussen tilltog folkträngseln, skränet och stenkastningen, vid hörnet af Nygatan blefvo våldsamheterna ännu värre, samt träbitar, tegelstenar och jernstycken kastades från alla sidor emot vagnen. Galavagnen var snart alldeles sönderslagen, taket med den grefliga kronan i spillror de sju glasrutorna krossade och grefve Fersen sjelf sårad utaf glasskärfvorne. Han fann sig därför tvungen att stiga ur vagnen och söka sig en tillflykt uti ett hus, nämligen hörnhuset af Nygatan och den gata, som leder direkt upp till slottet.¹ Här lyckades han komma in uti ett rum, hvars dörr han stängde och begärde ett glas vatten utaf en tjenarinna, som med en handduk sökte tvätta blodet från hans ansikte. I huset bodde en guldsmed och en utaf dennes arbetare erbjöd sig att rädda grefven, men denne, som redan uti början af Nygatan hade skickat en förridare för att uppsöka Generaladjutanten, svarade då: »Vakten kommer strax och jag stannar här så länge». Grefven, satte sig nu på ett uti rummet befintligt bord, en ställning, hvilken han, som var ganska högväxt, ofta brukade intaga och under tiden anlände Generaladjutanten. I stället för att omringa huset med trupper och tillkalla gardesbataljonen från Riddarhustorget eller hästgardet, som befann sig något litet längre bort eller också begagna sig uta den eskort, som åtföljde liktåget, framför och efter detsamma, lät han endast sin adjutant gifva order åt en officer och åtta man att bevaka porten till det hus, dit Grefve Fersen tagit sin tillflykt. Pöbeln, som fått kännedom om, att han fanns der, samlades omkring huset och rusade ditin under skrän och tjut. Herr Silfversparre begärde vid sin ankomst grefvens befallningar och frågade honom,

¹ Man har för mig berättat, att tjenstvilliga personer, kanske sjelfva tillhörande den liga, som sökte skymfa grefven, hade närmat sig vagnen och bedt honom rädda sig in uti huset i fråga samt till och med hjälpt honom att stiga ur, medan åter andra sökte skrämma hästarne framför hans vagn för att framkalla oreda.

hvad han önskade, hvartill grefven, som nu trodde sig hafva funnit sin räddare, svarade med att bedja honom hjälpa sig derifrån. Oväsendet tilltog emellertid och pöbeln inträngde i mängd i rummet. Herr Silfversparre uraktlät dock fortfarande att tillkalla hjälp; i stället öppnade han fönstret och frågade folkmassan hvad det var, som den ville; samtidigt utsattes Grefve Fersen för skymflig och våldsam behandling utaf dem, som inträngt uti rummet, de ryckte af honom hans kappa och ordensband, som kastades ut genom fönstret till det utanför församlade packet. Ännu hade det varit möjligt att rädda grefvens lif genom att tillkalla den utanför trappan posterade vakten eller requirera förstärkning från Riddarhus-torget der en hel gardesbataljon fanns uppställd, eller också tillkalla de gardesdragoner, som voro placerade i närheten af slottet. I stället för att nu vidtaga någon af dessa åtgärder, började Herr Silfversparre att underhandla med folkmassan, förklarande sig villig att arrestera Grefve Fersen såvida han blott finge fritt passera. Pöbeln fordrade då, att vakten skulle tagas bort från porten, i hvilket fall grefven skulle få slippa ut. Herr Silfversparre var nog svag att äfven härutinnan gifva efter samt gick ned för trappan hållande Grefve Fersen under armen som därvid utsattes för upprepade otidigheter; man knuffade honom och försökte slå omkull honom; Jag har hört sägas att då Herr Silfversparre, sedan han underhandlat med folkmassan, sökt öfvertala Grefve Fersen att stiga ner, denne förklarade, att han ansåge all räddning omöjlig utan betäckning af vakt men att Herr Silfversparre lofvade honom att allt skulle aflöpa lyckligt hvarefter grefven otåligt yttrat »Nå så i Guds namn låtom oss då gå» han väntade sig utan tvifvel, hvad som skulle komma att ske, han hade ju hört den franska revolutionens åska, och allt som hittills inträffat, hade samma karakter. Så snart som grefven hade kommit ner på gatan, omringades han af folkmassan samt en mängd paraplyer och käppar lyftes emot honom. Herr Silfversparre uppmanade folkmassan att lemna grefven i fred och försökte försvara honom men fick sjelf flera våldsamma slag, bland andra ett tvärs öfver ansigtet, som derutaf ännu påföljande dag var alldeles svullet. Häraf synes det framgå, att han verkligen under dessa ögonblick stod på grefvens sida. Man tillropade honom, att arrestera grefven för att öfverlemnas till stadsvakten, som hade ett ganska tvetydigt anseende, han var svag nog att utlofva detta, samt var på väg dit, då han utaf folkmassan blef

skild från grefven; sjelf har han uppgifvit, att han i det ögonblick han lemnade grefven, såg sig urståndsatt att vidare kunna försvara honom, samt därför hade för afsigt att taga reda på sin häst, som fanns i närheten och skynda efter förstärkning. Under tiden blef grefven borttryckt af folkmassan, som sönderslet hans kläder och strumpor samt släpade honom på marken. General Vegesack hade stigit till häst för att försöka rädda grefven, men han fick sjelf flera slag, som satte honom ur stånd att bringa någon hjälp; en understallmästare hos konungen vid namn Ehrengrenat, en f. d. gardesofficer vid namn Düben och en viss Schultz, son till Doktor Schulzenheim och som vid riksdagen i Norrköping afsade sig adelskapet, voro de personer, som närmast omgäfvos och försvarade Grefve Fersen, men de kunde ej länge hålla stånd, ty slagen haglade öfver dem från alla sidor. Emellertid hade grefven hunnit fram till stadsvakten, der han gick in uti vaktrummet och fick ett ögonblicks hvila; dit hade han på detta sätt släpats längs leden af den uppställda gardesbataljonen, hvilken själfmant fälde bajonetterna men utaf Herr Silfversparre erhöll befallning att icke bruka våld, sannolikt trodde han sig fortfarande hafva folkmassan i sin hand, och han har efteråt förklarat, att han trodde sig handla rätt. Såsom en ursäkt kunde han anföra att vår nuvarande lagstiftning är sådan, att han sjelf utsatte sig för att blifva straffad om han som kommandant brukade våld, men detta är dock endast en förevändning, förhållandet var i sjelfva verket det, att han helt och hållet tappat hufvudet och bar sig dumdristigt åt. Grefve Fersen befann sig emellertid i stadsvaktens vaktrum, med kläderna bortslitna intill bara skjortan, plundrad på klocka, plånbok och snusdosa; huru sårad och misshandlad han än var, hade han full sans; han var alldeles ensam uti vaktrummet, tills dess en betjent Founin, som sett honom gå dit in, skyndade till och började så godt han kunde aftorka och förbinda hans blessyrer med sin näsduk; denne var i tjänst hos den emigrerade Hertig de Pienne, som var anställd som adjutant hos Konungen, och med hvilken Grefve Fersen gjort bekantskap i Frankrike och som bodde uti hans hus; betjenten frågade grefven om han hade några befallningar att gifva rörande sin syster eller sitt hus, ty i så fall skulle han skynda dit för att tillse, att de genast verkställes. Grefven var dock så illa slagen och misshandlad, att det nästan var med döende stämma, som han svarade honom, att han ej hade något uppdrag att lemna, men att han kände svåra plågor och hoppades att vakten

snart skulle vara der. Knappt hade han yttrat detta under det han lutade sig emot denne man som aftorkade det blod, som rann uteder hans ansigte, förrän den ursinniga hopen bröt upp dörren och oväsendet började på nytt. — De inrusande frågade, hvem den främmande mannen var och om grefven kände honom, hvartill grefven hade nog styrka och ädelmod att på svenska svara: »Han har fattat förbarmande med mig vid åsynen af mina lidanden och egnat sig sin vård, men jag känner honom ej»; derefter slängde man betjenten åt sidan samt släpade ut Grefve Fersen utanför vaktrummet för att med tillhjälp af paraplyer och knytnävar fullständigt affärda honom; man misshandlade honom dödligt och till slut hoppade en karl upp på hans bröst för att gifva honom nådestöten. De tvenne herrar hvilka försökt rädda honom och på sätt jag ofvan berättat velat skydda honom, gjorde allt hvad de kunde för att frälsa honom och bådo hopen att skona honom, men de voro sjelfva nära att falla offer för dennas ursinne, och nödgades lämna platsen och låta kannibalerna ostörde få uttömma hela sitt raseri; dessa fortsatte att på allt sätt misshandla den känslolösa kroppen, ty enligt hvad man för mig berättat hade lifvet redan flytt under en kramptryckning, då man trampade grefven på bröstet. Jag har glömt att omförmäla, hurusom man under det Grefve Fersen släpades omkring på torget, mot honom hade framslungat anklagelsen att vara orsak till Kronprinsens död, hvartill han helt lugnt svarade: »Ni misstager Eder, jag är ingalunda brottslig.» Det berättas, att han under denna gräsliga dödskamp, som pågick mer än en eller en och en half timme, och under de förfärliga plågor, för hvilka han genom slagen och hårdtagningarna var utsatt, ej yttrat en enda klagan eller ändrat en min, att han sjelf med sin hand sökt afvärja huggen samt att det först var sedan han utaf dessa blifvit döfvad, som han sökt skydd uti de armar, som utsträcktes till hans försvar; han hade blifvit sönderargad uti ansigtet, hans refben krossade, hans lemmar sönderbrutna, men ehuru intet utaf sjelfva såren i och för sig var dödligt, hade han enligt läkarnes intyg funnit döden till följd af den allmänna misshandling han undergick. Han måste hafva lidit såsom en martyr, då man betänker, att de slag, han erhöi, utdelades med käppar och paraplykryckor; till och med qvinnor lära hafva tagit del uti våldet, och ytterligare misshandlat den döda kroppen på ett så afskyvärdt sätt, att min penna vägrar att derom vidare förtälja.

Jag skulle vilja ur mina tankar bortjaga denna vidriga och onaturliga taffla, värdig en skara vildar och ej ett folk, som allt hitintills gjort sig känt för att vara stillsamt, modigt och god-sinnadt. Store Gud huru kan Du i Din godhet tillåta, att en dylik gräslighet får inträffa? Jag vill dock tåga, jag suckar men knotar icke emot Försynens rådslag!

Man hade emellertid mycket väl kunnat frälsa Grefve Fersen i det ögonblick då han gick in uti huset vid Nygatan samt lik-tåget hunnit fram till slottet och deltagarne deri lemnade processionen. Mr. de Surmain, en fransk emigrant, som för när-varande är adjutant hos Konungen, hade gått för att se efter, hvad det var, som störde högtidligheten uti liktåget, hvaruti han sjelf såsom bärare af ett hörn utaf bårtäcket deltog och kom just fram i det ögonblick, då Herr Silfversparre talade till folket, hvarvid han närmade sig till honom och tillsade honom på franska »Låt vapnen gripa in»; härpå svarade Herr Silfversparre på svenska: »jag skall nog kunna finna på ett sätt att lugna dem.» Detta efter omständigheterna så föga lämpade svar, rörde för Herr de Surmain tydligt, att Herr Silfversparre tappat hufvudet hvarför han, som hade erfarenhet från den franska revolutionen, beslöt sig för att uti största hast skynda till Haga och underrätta Konungen, om hvad som försiggick samt inhämta dennes befallningar. Han mötte då General Adlercreutz, som från konseljen var på återväg till Stockholm, för att der vara till hands och öfvervaka ordningen och lugnet, hvars störande han ju hade anledning befara. Mr. de Surmain upplyste honom i största hast om hvad som tilldrog sig, och General Adlercreutz fortsatte med största skyndsamhet sin färd och kom just fram, i det ögonblick då Grefve Fersen hade blifvit skild från Herr Silfversparre, hvilken anhöll att generalen skulle använda allt det inflytande, som han hade på folket ifrån den tid, då han var generaladjutant, för att söka locka folkmassan in på en annan gata. I stället för att vidtaga några kraftåtgärder, höll General Adlercreutz ett tal till folkmassan, och en stor mängd menniskor följde honom verkligen ner åt Nygatan, men under tiden blef den olycklige Grefve Fersen hopens offer. Emellertid hade mr. de Surmain med skyndsamhet fortsatt sin väg ut till Haga och begärde Konungens befallning att med väpnad hand ingripa emot folkhopen för att om möjligt vore rädda Grefve Fersen. Konungen lät honom sjelf utskrifva denna order, som han der-efter undertecknade för att öfverbringas till Herr Silfversparre.

Mr. de Surmain återvände genast i sporrstreck men kom dock olyckligtvis för sent, ty då fanns Grefve Fersen ej längre bland de lefvandes antal och han blef blott i tillfälle att få bevittna alla de skändligheter, som på rådhusgården folk af båda könen begingo emot den döda kroppen, pöbeln var nu kommen uti sådant raseri, att den ej längre kunde styras, qvinnor liknande megäror skyndade i mängd till platsen och sletos om den sargade och nakna kroppen, ryckte bort det hår, som ännu fanns kvar och stötte käppar och paraplyer uti densamma för att utröna, huruvida han vore riktigt död; då folksamlingen ständigt växte och man på gatorna hörde talas om, att de, som dödat Grefve Fersen, skulle erhålla belöning, hade man verkligen grundad anledning befara att hela staden skulle blifva utsatt för sköfling; Mr. de Surmain beslöt sig därför för att ännu en gång fara ut till Haga för att söka öfvertala Konungen att uti egen person infinna sig och göra slut på oroligheterna genom att med sin närvaro injaga respekt hos folket, som ju älskade och vördade honom.

Man började nu också att frukta för att folkmassan skulle vända sig emot Grefve Fersens hus och slottet der hans olycklige broder med maka och barn, bodde, äfvensom att Grefvinnan Piper, som ännu befann sig i sin mördade broders hus skulle äfven hon blifva ett offer för pöbelns raseri. Herr Silfversparre hade under tiden skickat en adjutant till Konungen för att afgifva rapport om de inträffade händelserna; Konungen blef vid åhörandet af den gräsliga beskrifningen så uppskakad, att han kände sig illamående och som man hade all anledning att frukta för att den starka sinnesrörelsen menligt kunde inverka på hans hälsa, var man tvungen att söka ingifva honom lugn och tillförsigt. Efter att hafva rådgjordt med herr Engeström, som ännu var kvar på Haga, beslöt Konungen att begifva sig till Stockholm och vidtaga kraftiga åtgärder för att få slut på upploppet och återställa lugnet. Mr. de Surmain bidrog mycket att förmå Konungen härtill, men det är verkligen förhållandet, att Konungen just vid kritiska tillfällen utvecklar det största mod och den största kraft. Efter att hafva beslutat statsrådets sammankallande afreste Konungen vid tretiden, åtföljd utaf en eskort från Haga, der han lemnade Drottningen kvar uti en oro och ångest, som är lätt att tänka sig; pöbeln hade ju mördat den främste hofffunktionären, en man, som var såväl Konungen som Drottningen och monarkien varmt tillgifven och

som förvisso för Konungen och hans sak gerna gifvit sitt blod och hon hade all anledning att frukta för sin allra närmaste väns säkerhet utan att kunna göra någonting till hennes försvar eller kunna underlätta hennes flykt, emedan hvarje steg i sådan rigtning lätt kunde bidragit att fullkomligt störta henne. Hon var således nödsakad att i stillhet anförtro sin vänninas räddning åt Försynens nåd. Dessutom var hon äfven mycket orolig för Konungens person, ty under de närvarande förhållandena hade man ju all anledning att frukta det värsta, då man ej kände orsakerna till oroligheterna. Ut i denna förfärliga oro och ängslan hölls Drottningen, som på afstånd hörde kanonskotten, ända till kl. 6 på aftonen. Konungen hade, före sin afresa, på Drottningens enträgna begäran att han skulle göra allt för att rädda Grefvinnan Piper, lofvat detta och sagt: »Jag skall göra allt, hvad jag möjligen kan»

(Forts. i nästa häfte.)

Ett grafologiskt konststycke.

Till Red. för Personhistorisk tidskrift.

Ni har anhallit om rätt att i Personhistorisk tidskrift offentliggöra hvad jag berättat om ett grafologiskt konststycke, hvilket jag kan vederbörligen dokumentera, och jag ser intet hinder att villfara Eder begäran, då dokumenten kunna företes inför tidskriftens publik. Se här fakta!

Under min vistelse vid en schweitzisk kurort sammanträffade jag, sommaren 1887, uti ett mindre privat aftonsamkväm med en landskapsmålare mr Gos, hemmahörande, som jag vill minnes, i Lausanne. Om hans betydenhet såsom konstnär kände och känner jag ej mer, än att hans landskapstaflor lära hafva god afsättning till Amerika; men mannens personlighet var originell och synnerligen intresseväckande. Han befann sig uppe i bergen för att samla intryck och göra stämningsstudier

till sina alplandskap; skizzerna fingo vi ej se, men han roade oss i stället med att spela upp dem på sin fiol: den stämning, som under dagens lopp skizzerats på duken, återgafs i afton-skymningen genom improviserade melodier, som påminde mig om Neckens polska och andra folkvisor. Dertill kunde han tusen roliga konster, förstod att läsa våra karakterer i händernas linier och föreställdes för mig såsom en erkänt skicklig grafolog. Då jag mot de tillfälligtvis aflagda profven på hans konst gjorde den invändningen, att konstmakaren ju kunde hafva om de närvarande inhemtat annan kännedom än den som föregafs framgå af handstilen, uppmanade mr Gos mig att sätta den misstrodda konsten på allvarligt prof genom att vid hemkomsten sända honom några breffragment från personer, hvilka han kunde antagas icke känna och om hvilka han ej heller kunde förskaffa sig några upplysningar.

Jag tog honom på orden och skickade honom någon tid därefter fem breffragment från olika svenska korrespondenter, alla skrifna på svenska och valda så, att i hvarje fall ingen slutsats kunde dragas af breffvens innehåll. Dessutom voro breffskrifvarnes namnunderskrifter omsorgsfullt borttagna.

Resultatet af mr Gos' undersökningar delgåfvos mig inom den korta tiden af 14 dagar genom brefffragmentens återsändande, jämte en vid hvart och ett af dem fästad ganska utförlig karakteristik af respektive breffskrifvare. Dessa karakteristiker voro, hvad fyra af breffven beträffade, delvis rätt lyckade, men delvis mycket felaktiga, delvis något diffusiva och tvetydiga; hvaraf således nog framgick, att konsten eller konstnären icke var ofelbar. Men ett af fragmenten åtföljdes af en karakteristik öfver breffvets författare, hvilken genast väckte mitt lifligaste intresse och sedermera syntes mig allt mera förvånande, ju mer jag studerade densamma. Brefffragmentet, som här i autografi meddelas, innehöll några reflexioner med anledning af min utnämning (1883) till ordförande i läroverkskommittén, och lydde så som hosgående fotografiska kopia utvisar.

Breffskrifvaren var min högtärade gynnare och vän, f. d. statsrådet F. F. Carlson, och jag hade verkligen vid fragmentets afsändande sagt mig sjelf: kan du af denna så enkla handstil komma alla finesserna i den märklige mannens personlighet på spåren, så är du förvisso en trollkarl! Döm om min öfverraskning, när jag läste den skildring, som här återgifves ordagrann och fullständigt efter det franska originalet:

»Caractère en apparence inextricable. La nature primitive a été entièrement bouleversée et transformée dans le courant de la vie par des occupations de haute portée, excessivement différentes. Le caractère par lui même est profondément bon et dévoué, plein d'affections, un coeur d'or et de la raison en masses; un grand jugement des choses de la vie, des choses du monde. Quoique peu nerveux et pas énervé, il y a des instans d'humeur et de nervosité; mais le calme revient très vite.»

»*Intelligence* naturelle très grande, esprit observateur et réfléchi; — les observations profitent et — secondées par une éducation forte et complète, — il en résulte un *savoir* immense.»

»Sens du pittoresque, aimera la nature, — parce qu'elle est jeune toujours et saine, — plus que la société dans laquelle il faut vivre.»

»Il y a beaucoup d'indépendance dans un sens, mais une grande soumission forcée d'autre part. — Le naturel s'est donc transformée; il est forcé de jouer continuellement des rôles variés suivant les situations. Il y a des capacités pour le commerce, la négociation, pour l'éloquence autant que pour le silence; ce sont de vraies pantomimes. — Capable de grande volonté; il faut souvent la tenir dans sa poche et simuler n'en pas avoir pour faire celle d'autrui. — On saura préméditer un acte calmement, juger des chances, attendre, feindre à merveille, si c'est nécessaire, puis arriver à son but tout naturellement en apparence. — *Instincts de diplomatie*, — esprit d'économie et pourtant sera large et donnant; grande modestie naturelle, mais en société réclamera *son rang* de *haut* fonctionnaire.»

»Esprit d'une grande clarté, se possédant merveilleusement, pouvant arranger et déranger les affaires à volonté; — habileté extrême dans l'intelligence, — voyant clair dans le détail comme dans l'ensemble; — sachant faire abnégation de sa volonté. — Le fond du caractère a quelque chose d'heureux et confiant. Il y a de l'ambition du ressort, une grande persévérance; *grande précision* dans tous les domaines. Connaissant la valeur du temps et son emploi.»

»Vigoureux et d'un bon sang, boit bien, mange bien, rira bien à l'occasion, mais en affaire sera un *tout autre homme*. — Sachant être implacable ou sensible, sourd ou attentif, — ne dédaigne pas les bons mots, — sentiments élevés; — aimera l'art dans sa perfection; — sens du Beau et de l'harmonie; — fuit le vulgarisme, — cherche la haute société et comprendra le rôle du premier venu. — En somme nature riche et variée à l'infini.»

Ronneby 20 Juli 83.

B. B.

Jag kunde väl tro, jag, att inte den här
bourrasquen kunde gå förbi utan att du trängde
att draga ditt strå till stacken med, för att allt skulle
komma i ordning igen.

Thysellii, ^{skat} vore ju goda. Jag vet verkligen, till hvem
hen skulle hafva vändt sig, om ej till Malinström, för hvilket
ken förmodt vore andra hinder. Den invändningen, att du
ej vet hvad som skall göras, ken väl ick äga någon giltighet,
då du i den del är i samma ^{del} ställning som alla flotta,
konstka alla. Ett reformarbete, som sättes i gång, utan att
någon skriftlig förklaring, som förklarar hvad anledning-
en är, eller eljest bristerna blifvit angifna i det bestående,
har mycket svårt att vinna rikthet och mål. Icke ens
de, som uppgjort stormen i 2^a Kammeren: Borg, Hedlund
eller Hedin, af hvilka säkerligen ingen nämner till en

skole, har kunnet følge mere, ¹ end at man bør in-
skrænke statet. Lærerebetene skal deraf, at en reform
nys bleit gennemført (færdig 1831) og det på riksdagens
begæren, ² med uddybe forordninger, hvilke bleit udfør-
te. Endelertid, fast ¹ er det at se, at det koster og
angstigt at finde på ¹ noget som kan gøres og som
kan være nyttigt.

Nu kender du de skolerne lide meget som de,
hvilke for dig varit ordførere i skolekomiteen: det
kan jeg de ² intyge. Videre ytrer du en gyldne grundfæst,
som jeg ønsker du måtte fastholde: ¹ give mig mere.
Det er joft lige, som skolen framfor alt annet be-
høver - som hun nu på 40 år ikke haft. Ja større
forandringen blir nu (i løpene) desto for ² følger
en ny forandring.

Det er en omstændig sag som altid nu kan be-
tyendes. Det er, at ved undersøgelsen ¹ er i de fleste
andre, ¹ den første vigen ligger på, hvor de forsam, som
skole vorkstalle. De som ikke kenne skolen, ¹ forstille

Så lydde den utförliga beskrifningen. Jag tror, att alla de som minnas statsrådet Carlson och isynnerhet de som haft tillfälle att känna honom mycket nära, skola likasom jag förvåna sig öfver karaktersteckningens fullständighet, träffsäkerhet och finhet. Om man undantager några uttryck, såsom orden: »vigoureux et de bon sang» eller »jouer continuellement des rôles», hvilka äro öfverdrifna, äro nästan alla dragen rent af mästerligt gifna. Högst få hafva den eljest så vanliga svagheten att passa på hvem som helst, några äro af en slående finhet, såsom t. ex.: »il y a des capacités pour l'éloquence autant que pour *le silence!*» eller detta: »on saura préméditer son acte calmement, . . . attendre, feindre à merveille, si c'est nécessaire, *puis arrivé à son but tout naturellement en apparence*»; eller detta: »se possédant merveilleusement, pouvant *arranger et déranger les affaires à volonté*»; det är hela Carlsons utomordentliga skicklighet att leda affärerna efter sin vilja med både fasthet och mildhet som här återgifves. Icke mindre träffande är ju iakttagelsen: »esprit d'économie, mais au besoin sera large et donnant»; och hur skall man förklara, att handstilen kunnat för grafologen uppenbara Carlsons beundransvärda »instincts de diplomatie» eller hans obestriddliga »modestie naturelle», hvilken ej hindrade honom att, när så fordrades, hålla på sin värdighet såsom »haut fonctionnaire»?

Ja, om nu verkligen alla dessa hemligheter kunnat läsas ut ur de skrifna bokstäfvernas form och sammanställning allena, då är grafologen onekligen en fruktansvärd ransakare af hjertan och njurar, då måste man om grafologien såsom om magnetismen säga, att de höra till de ting mellan himmel och jord som vår filosofi icke begriper.

Men det fins ännu en räddning för den, som ieke gerna tror på hvad han omöjligen kan begripa. Det är icke omöjligt, att mr Gos under den korta tid, som förflöt medan han hade breffragmentet i sin hand, hade lyckats att i Schweitz träffa någon svensk, som icke blott kunde öfversätta breffvets innehåll, — ty deraf hade man sannerligen ej mycket att lära —, utan äfven kände igen Carlsons handstil och kunde säga honom, hvem brefskrifvaren var och hurudan han var. Men i sådant fall skulle det hafva fallit sig så, att den svensken också varit en af Carlsons närmare bekanta, ty flera af de anförda dragen äro sådana, som endast närmare vänner voro i tillfälle att känna, såsom t. ex. »il y a des instants d'humeur et de nervosité, mais le calme

revient très vite»; eller »rira bien à l'occasion, mais en affaires sera un tout autre homme» m. fl.

Jag lemna åt läsaren här af att efter behag förklara hvad som synes så svårförklarligt. Jag har endast sanningsenligt berättat hvad som hänt och meddelat dokumenten.

Hans Forssell.

Axelssönernas släktskap med Bonde-ätten.

Af K. H. Karlsson.

I *Nordisk Familjebok* under artikeln *Axelssönerna* skrifver R[udolf] T[engberg], att *Axel Pedersson* till Härlöf var tvänne gånger gift med svenska fröknar och dessa släktskapsförhållanden bidrogo till att flere af hans söner trädde i nära förbindelse med den svenska aristokratien, hvarigenom de kommo att spela en stor rol i Sveriges historia under Karl Knutssons och Sten Sture den äldres tid. — Enligt de handlingar och slägttaflor, som voro kända, då dessa ord nedskrefvos, kunde dock Axelssönerna ej räkna närmare släktskap med någon medlem af den svenska högadeln förutom den illa beryktade *Magnus Gren* och hans son *Ivar Gren*. I Vatikanska Arkivet har jag emellertid anträffat en den 5 Oktober 1465 daterad Supplik,¹ hvari tillstånd till äktenskap mellan riddaren *Ivar Axelsson* från Lunds stift och *Magdalena Karlsdotter* begäres, oaktadt de voro befryndade med hvarandra i tredje led. Arten af denna släktskap belyses vidare genom en af påfven Bonifacius IX den 13 December 1390 utfärdad bulla,² hvari han gifver tillåtelse till äktenskap mellan riddaren *Ivar Niclisson* från Strengnäs stift och jungfru *Margareta Thordsdotter* från Upsala stift, ehuru hon i tredje och fjärde led var beslägtad med *Ivars* afidna fästmö *Birgitta Magnusdotter*. Denne *Ivar Niclisson* är tydligen de yngre Axelssönernas från flere andra handlingar bekante morfader, lagmannen i Östergötland af den släkt, som i senare tid oriktigt erhållit namnet *Röde*. Hans hustru, som ej förut varit känd, *Magareta Thordsdotter* måste åter varit dotter till riddaren *Thord Bonde Röriksson* och faster till konung Karl Knutsson. — De yngre Axelssönernas (*Erik, Ivar, Filip* och *Laurens*) moder *Ingeborg Ivarsdotter* var således kusin till konung

¹ Suppl. Paulus II. An. 1. lib. 2. fol. 182.

² Reg. Later. 17. fol. 145. v.

Karl Knutsson, marsken *Thord Bonde*, riddaren unge *Bo Djure* och *Birgitta Karlsdotter* g. m. riddaren *Nils Sture*, samt de sjelfva sysslingar, d. v. s. slägt i tredje led med Karl Knutssons barn och *Svante Sture*.

Helt säkert har denna *Axelssönernas* frändskap med den äldre grenen af *Bonde-ätten* och med densamma befryndade släkter öfvat mycket inflytande på deras ståndpunkt under unionsstriderna och R. T—s förut citerade omdöme är således, hvad de yngre *Axelssönerna* angår, öfverensstämmande med verkliga förhållandet.

Till närmare belysning må här meddelas en kortare slägtafla afvensom aftryck af ofvan anförda handlingar.

Nils Magnusson.			Thord Bonde Röriksson.		
Cecilia Nilsd:r, Ivar Nilsson, g. m. Margareta Thordsd:r.			Knut Bonde. Karl Bonde.		
g. m. Sten Haraldsson.					
Magnus Gren.	Ingeborg Ivarsd:r. g. m. Axel Pedersson.		Karl (VIII) Knutsson.	Thord Bonde.	Bo Djure. Birgitta. g. m. Nils Sture.
Ivar Gren. Märeta, g. m. Kristiern Bengtsson (Oxenstierna).	Erik, Filip, Laurens, Ivar Axelsson, g. m.	Magdalena Kristina. Karlsd:r. g. m. Erik Eriksson (Gyl- lenstierna).	Birgitta. g. m. Johan Kristersson (Vasa).	Svante Sture.	

Rom den 13 December 1390.

Bonifacius etc:a venerabili fratri episcopo Strenginensi salutem etc:a. Oblate nobis pro parte dilecti filij nobilis viri Ywari Niclisson militis et dilecte in Christo filie nobilis mulieris Margarete Tordonis domicelle, Strenginensis et Vpsalensis diocesum petitionis series continebat, quod ipsi Ywarus et Margareta, communi ipsorum consanguineorum et amicorum interueniente tractatu, desiderant inuicem matrimonialiter copulari, sed quia quondam Brigitta Magni domicella, que eidem Margarete tercio et quarto consanguinitatis gradibus erat coniuncta, sponsalia cum eodem Ywaro contraxerat per uerba legitime de presenti et, matrimonio inter eos non consumato, eadem Brigitta extitit uita functa, dicti Ywarus et Margareta obstante impedimento publice honestatis iusticie (!) huiusmodi eorum desiderium adimplere nequeunt, dispensatione super hoc apostolica non obtenta, quare pro parte ipsorum Ywari et Margarete nobis fuit humiliter supplicatum, ut super hoc eis de oportune dispensacionis gratia prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ex certis causis nobis expositis eorundem Ywari et Margarethe supplicationibus inclinati fraternitati tue, de qua in hijs et alijs specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus, si est ita, dictaque Margareta propter hoc rapta non fuerit, cum eisdem Ywaro et Margareta, ut, impedimento huiusmodi non obstante, matrimonium insimul libere contrahere et in eo, postquam contractum fuerit, licite remanere ualeant, apostolica auctoritate dispenses prolem ex huiusmodi matrimonio suscipiendam legitimam nunciando. Datum Rome apud Sanctum Petrum idus Decembris anno secundo.

Rom den 5 Oktober 1465.

Beatissime pater! Exponitur S. V. pro parte deuotorum vestrorum Iuari Absolonis militis Lundensis diocesis et Magdalene filie Karoli, quod ipsi ex certis et rationabilibus causis desiderant inuicem matrimonialiter copulari, sed quia tercio gradu consanguinitatis sunt coniuncti, eorum desiderium adimplere non possunt, dispensatione apostolica desuper non obtenta, quare supplicatur humiliter eidem S. V. pro parte dictorum exponentium, quod, impedimento consanguinitatis huiusmodi non obstante, matrimonium inter eos libere contrahere et in eo, postquam contractum fuerit, licite remanere possint et valeant, cum eis dignemini misericorditer dispensare prolem suscipiendam exinde legitimam decernentes de gratia speciali, non obstantibus quibuscunque, cum clausulis opportunis. Concessum, ut petitur, in presentia domini nostri pape Pe. Tirasonensis. Datum Rome apud Sanctum Petrum Tercio nonas Octobris anno secundo.

En gammal »stambok».

I »Svenska Autografsällskapets Tidskrift» har flere gånger, (Del II. s. 97, 129, 143), blifvit redogjort för äldre, i svenska samlares ego befintliga s. k. stamböcker, för hvilkas ändamål och nytta således ej här någon närmare redogörelse är af nöden. Det i sådana böcker befintliga materialet till personhistorisk forskning kan vara af mycket olika halt, men oftast finner man i dessa anteckningsböcker, der släkt och vänner tecknat sina namn, ritat sina vapen eller skrivit omvexlande sentimentala och humoristiska sentenser, ganska värdefulla upplysningar, särskildt rörande släktförhållanden. I synnerhet är detta fallet, när boken gått i arf under flere generationer såsom t. ex. med en herr Dr Carl Stahmer Malmsten tillhörig, från hans förfäder på mödernet nedärfd och från 1600-talet stammande diger stambok i prydligt pressadt läderband.

Den tillhörde ursprungligen general-qvartermästarelöjtnanten Mauritz Lillie (f. 1651 † 1710), som från början möjligen afsett den till upptecknande af sånger och visor, hvaraf flere prof finnas. De första som gjort anteckning i boken är egarens närmare släktingar: svågern Bengt Gyllensting, som skref 1682 den 20 febr., och svägerskan Mätta Kasse, hvars anteckning är daterad 1689 den 9 febr. på Aspenäs. Sedan förekomma ett flertal färglagda vapenmålningar, emblem, monogram m. m. samt namnteckningar af olika personer. År 1729 den 22 nov.

fru Catharina Christina Lillies begrafning skänktes boken till Agneta

Mörner, gift med öfversten Carl Lillie, en son till nyssnämnda Mätta Kaffe. Deras son Bengt Lillie lemnade boken till kusinen Metta Lillie (af friherrliga ätten), som var gift med majoren J. G. Natt och Dag. Vid hennes död öfvergick boken till brorsdottern Charlotta Lillie, gift med rytmästaren Gustaf Ribbing samt ärfdes sedan af dottern Charlotta Ribbing, gift med David Lilliecreutz. Från dem kom den genom arf till medlemmar af släkten Eurén, från hvilka anförvandter såväl på modernet som fädernet herr D:r Malmsten erhöåldensamma i gåfva.

I boken återfinnas anteckningar om eller af medlemmar ur ätterna Lillie, Kaffe, Ribbing, Natt och Dag, Frese, Fägerschiöld, Hård, Fock, Hierta, Fleetwood, Lilliecreutz, Uggla, Holthausen, Stenbock, Rosenqvist, Gerdes, Gartman, Ulfsparre, Sparre, Bonde, Staël von Holstein, d'Albedyll, Prytz, Silfversparre, Altensleben, v. Platen, Örnvinge, Gyllensting, Kurck, Hummerhjelms, Horn, Stierngranat, von Schantz, Piper, Oxenstierna.

—I.

Släkten Myliander eller Molin.¹

1) Matthias.															
2) Lars Myliander.															
3)1. Isac.				3)2. Abraham.				3)3. Daniel.				3)4. Elisabeth.			
4a)1. Margareta.	4a)2. Augustin.	4a)3. Karin.	4a)4. Christopher.	4b)1. Arvid.	4c)1. Lars.	4c)2. Margareta.	4c)3. Anna.	4c)4. Abraham.	4c)5. Elisabeth.	4c)6. Isac.	4c)7. Karin.	4c)8. Maria.			
5a)1. Barbro.	5a)2. Isac.			5b)1. Brita.	5c)1. Anna	5c)2. Maria.									
				6). en dtr.											

Stamfadern, Matthias, antagl. f. omkr. 1550, hade sonen

- 2) Lars Myliander, f. /8 1580, † enkl. ^{10/10} (begrofs ^{30/10}) 1674; komminister i Storkyrkförsaml. i Sthm omkr. 1620, kyrkoherde i Maria 1633; hans hustru, som antagl. hette Margareta,

¹ Denna uppsats förtjenar anföras som bevis, att till och med midt i vår hufvudstad kunnat finnas släkter, hvilka, trots stor välmåga, dock företett den mest rörande fiärdfrihet från ständsfödomar. Visserligen har någon nyss på skämt yttrat om förevarande släkt, att den steg uppåt, i det stamfadern, den på sin tid för mångfalden af jordiska häfvor bekante »rike herr Lars», fick som prest mest dväljas vid altaret, men hans yngste son klockaren Daniel hade sitt tillhååll högre upp, på orgellåktaren, och dennes äldsta dotter blef redan under sin myndige farfars lifstid gift med en, hvars verksamhet — i kyrktornet — var ändå upphöjdare, nämligen tornvåktaren i samma församling (Maria). Men, hur man än ser saken, måste dock medgifvas, att sällan, om någonsin, uppenbarat sig en mera oskuldsfull frånvaro af all högfärd. Från slåkten härstamma några af vårt lands i denna stund förnåmste samt en och annan ryktbarhet inom konstens och vetenskapens värld.

begrofs (?) ^{29/9} 1640. Han efterlemnade anseelig förmögenhet (enligt bouppteckning ^{6/11} 1674). Barnen¹ kallades Molin (några sonbarn sedan åter Myliander).

Barn [3]1—3)4]:

- 3)1. Isac Molinus, antagl. f. omkr. 1614, † 1644; komminister i Clara.

Barn [4a]1—4a)4]:

- 4a)1. Margareta Molina; var 1674 g. m. Anders Hansson Grubb, borgare i Gefle.
» 2. Augustin Molinus, † 167. (72, 73 eller 74, före farfadern); student 1656, kollega i Jacobs skola 1663—1665; g. m. Elisabeth Andersdotter, som efterlefde 1674.

Barn [5a]1—5a)2]:

- 5a)1. Barbro Augustinsdotter, f. 1670, var 4 år ^{6/11} 1674 (vid bouppteckningen efter dess farfars far).
» 2. Isac Augustinsson, f. omkr. ^{6/5} 1673; var 1 ^{2/2} år ^{6/11} 1674.
4a)3. Catharina (*Karin*) Molina; g. 2. ^{28/10} 1674 m. Stephan Meunier (se Svenska Ättartal 11: 295), färgare i Sthm.
» 4. Christopher Molinus, † 166(8); student 1656; eft. honom hölls bouppteckning ^{23/1} 1669²; g. m. Agneta Larsdotter, som 1674 var omgift med Olof Svensson, slottskanslibetjent.

Son:

- 5b) Isac Molin, f. 166(6), † ^{24/5} 1721; prest, rektor i Maria skola; hans hustru (född ? Tolstadia) efterlefde med »en ung dotter».
3)2. Abraham Molinus, f. 1621, † 1663; skolmästare i Maria 1657; g. 1655 m. Kerstin Arvidsdotter, som 1685 efterlefde.

Son:

- 4b) Arvid (kallade sig åter) Myliander, f. 1652, lefde än 1705 i Sthm, då bokhållare; g. m. Margareta Persdotter.

Döttrar [5c]1—5c)2]:

- 5c)1. Brita, f. 1703.
» 2. Anna Maria, f. 1705.
3)3. Daniel Molin, skrefs mest Larsson, f. 1625, † 166(?)7; klockare i Maria 1653; g. m. Maria Larsdotter, † enka 166(?)8 (före ^{25/2} 1669, då bouppteckning hölls efter dem båda).

Barn [4c]1—4c)8]:

- 4c)1. Lars Molin, f. 1647, var 22 år 1669, † före ^{6/11} 1674.
» 2. Margareta Molin, skrefs Danielsdotter³, f. 16(49), † 1675; g. 1669 (eft. ^{25/2} m. Per Hansson, i dess 2:a & mellersta gifte⁴, † jultiden 1689, tornväktare i Maria.

¹ Om dem se Maria skola, af D. Sjöstrand, sid. 82.

² Säges då hafva varit »en lös karl» (d. v. s. utan anställning) och egde icke det ringaste.

³ Barn: Daniel, f. & † 1670; Lars f. 1671, † barn; en dotter, f. 1672, † 1673; Elisabeth, f. 1673, lefde 1690; & ett barn, f. 1674, † 1675.

⁴ Omg. 1676 m. Ingeborg Olofsdotter Fix, † i Dec. 1689 (6 dagar före mannen), m. hvkn 6 barn, deraf äldst Margareta, f. 1677.

- 4c)3. Anna (*Annika*) Molin, sedan Myliander, f. 16(50); g. 1. ²⁸/₁₀ 1674 m. Johan Månsson Wijkman, †² barnl. 1676, skeppare i Sthm; 2. 1677 m. Petter Wilde², f. 1648, † 1685, skinnare eller körsnär i Sthm; 3. 1686 i Sthm. m. Christian Lundberg, skinnare eller körsnär.
- » 4. Abraham Molin, sedan Myliander, f. 165(2), lefde än 1685; var 1674 i England.
- » 5. Elisabeth Molin, skrefs Danielsdotter³, f. 165(4), † (omkr. ⁶/₆) 1687; g. 167(5) m. Mårten Isacsson, † enkl. (omkr. ¹/₈) 1687, vaktmästare »på banko» i Sthm.
- » 6. Isac Molin, f. 165(6), var 1676 kammarkrifvare i kammarrevisionen; g. ²⁹/₁₀ 1676 m. Margareta Larsdotter Häll.
- » 7. Catharina (*Karin*) Danielsdotter, sedan Myliander⁴, f. 166(2); g. 1. ¹¹/₆ 1676 m. Christian Maxdorff, f. 1648, borgare i Sthm; 2. 1695 i Sthm m. Johan Jönsson Lindhult, sockerbagare.
- » 8. Maria Molin, sedan Myliander⁵, f. 166(3), lefde än 1705; g. ²³/₄ 1678 m. Sven Hansson Leffler, † 1721, sockerbagare i Sthm, hofkonditor.
- 3)4. Elisabeth Molina⁶, † enka, lefde än ⁶/₁₁ 1674, men ej ²²/₂ 1675; g. 1 m. Johan; 2 m. Marcus Andersson, kamrer.

Tillägssuppgifter om denna släkt mottagas med tacksamhet och skola med nöje införas i kommande häften. Huruvida ätten fortfarande »på svärdsidan», är outredt.

Aquilmonite.

¹ Drunknade på resa till Calmar.

² Barn: Jacob, f. 1678; Anna, f. 1681; & Petter f. 1683.

³ Barn: Isac, f. 1676; Daniel, f. 167(7); Maria, f. 16(79); Margareta, f. 1681; Lars, f. 1683; & Elisabeth, f. 1685.

⁴ Hade i 1:a giftet barnen: Zacharias, f. 1677, † ung; Christian, f. 1678; Margareta, f. 1680; & Zacharias, f. 1684.

⁵ Hade 15 barn, se Svenska Åttartal 9: 267—274.

⁶ Hade 7 barn, 6 i 1:a & 1 i 2:a giftet:

Brita Johansdotter, † 167 . (före 75), g. 166(2) m. Jonas Persson Bille, † 1678, snickare i Sthm (omg. 1676, barnl., m. enkan Malin Hansdotter). — Barn: Lars, f. 166(3); & Elisabeth, f. 16(70).

Margareta Johansdotter, lefde enka 1683 & 1693; var 1675 g. m. Carl Soll, häradskrifvare.

Augustin Johansson, var 1675 utomlands.

Lars Johansson, f. 164(7), var 28 år 1675.

Elisabeth Johansdotter, f. 1649, var 26 år ²²/₂ 1675 & då ogift, † 1691; g. 167(6) m. Eric Linning, † 1693, advokat. Barn: Jonas, f. 167(7); Elisabeth, f. 1681; Johan, f. 1682; Eric, f. 1684; & Gabriel, f. 1686.

Helena Johansdotter; g. ²⁸/₁₂ 1674 m. Jacob Fintzenhagen, guldarbetare i Sthm.

Sara Marcusdotter, f. 16(60), var 15 år ²²/₂ 1675 & då ogift; g. ²⁷/₃ 1675 m. Johan Forsman, handelsman i Sthm.

Adliga ätten Strömskiöld.

Adlad 1653 ¹⁰/₆; introducerad 1654 under n:r 590 bland adelsmän;
† 1801 ¹³/₅.

Tab. 1.

Anders Olofsson. Bonde i Halsby i Tierps socken i Upsala län. —
Gift med *Elin Månsdotter.*

Son:

Olof Andersson, adlad Strömskiöld, f. 1601 ²⁹/₇ i Halsby. Lärde sig först handtverk och blef 1617 underfogde vid Leufsta bruk i Öster Löfsta socken i Upsala län; inspektor och kommissarie vid »Kongl. Maj:ts och Crononäs drätsel och Intrader» 1625; användes 1629 att för kronans räkning skatlägga och taxera ett stort antal kvarnar i riket; bokhållare hos riksrådet, sedermera fältmarskalken Åke Tott 1630 ⁴/₈; följde med honom till Tyskland, där han var med vid Wolgast, Greifswald, Rostock, Weimar m. fl. orter, och fick därunder åtskilliga kommissioner för kronans räkning, till dess han med fältmarskalken lämnade armén; adlad 1653 ¹⁰/₆ (introducerad 1654 under N:r 590); inspektor öfver grefve Klas Totts gods 1655 ³/₇; † 1664 ²¹/₅ i Stockholm och begravnen i Klara kyrka. Ägde hemmanet Djurby i Litslena socken i Upsala län, för hvilket han 1629 ²/₉ förklarades fri från rotering och utskrifning. Genom skrifvelse från landshöfdingen friherre Gustaf Banér, dat. Upsala 1655 ³/₁, fick han bruka detta sitt hemman såsom säteri. — Gift 1637 ³⁰/₇ med *Helena Johansdotter Klöfverblad*, f. 1617 ¹⁷/₁₀ i Stockholm, † där 1698 ²⁷/₂ (begravnen i Klara kyrka ⁴/₆ s. å.), dotter af konung Karl IX:s trotjenare och generalkamrerare i Finland Johan Ottosson Klebladt (Klöfverblad), af en adlig släkt i Holstein, († 1641), och Elisabet Stålhandske, N:r 98.

Barn:

Johan, f. 1638 ²³/₄ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Anders, f. 1639. Sekreterare; † 1687. Se tab. 2.

Helena, f. 1642 ²⁴/₄ i Stockholm, † 1685 ²⁵/₆. Gift 1663 ¹⁰/₂ i Klara kyrka i nämnda stad med sedermera biskopen i Linköpings stift *Magnus Johansson Pontinus*, i hans 2:a gifte, (gift 1:o 1653 ⁴/₉ med Anna Walleria, † 1661 ³⁰/₁₁, dotter af prosten och kyrkoherden i Högsby församling af Kalmar stift Laurentius Wallerius), f. 1623 ¹²/₁₂ i Kalmar, † 1691 ²²/₈ i Linköping.

Elisabet, f. 1644 ³⁰/₁ i Klara församling i Stockholm. Lefde ännu 1687. Gift med majoren vid Dalregementet *Louis Pels*, f. 1641 ²⁵/₉, † 1696 ⁷/₇ på Hornö i Wallby socken i Upsala län och begravnen i Wallby kyrka, där hans hufvudbanér och grafsten finnas.

Sara, f. 1645 $7/4$ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Karin, f. 1647 $26/7$ i Klara församling i Stockholm, † 1705 (före $5/4$, då det ringde för henne i Nikolai församling) i nämnda stad. Gift 1667 — med Kungl. Maj:ts tillstånd af s. å. $23/7$ — med sin systers svåger filosofie magistern, sedermera bibliotekarien och bankokommissarien *Johan Pontin*, f. 1628 i Kalmar, † 1675 (före $30/9$, då själaringning efter honom gjordes i Jakobs församling) i Stockholm.

Maria, f. 1648 $22/8$ i Klara församling i Stockholm, † där 1701 $6/8$ och begravnen i Klara kyrka. Gift 1683 med sekreteraren i amiralitetskollegium *Teophilus Mellin*, adlad *Ehrenstjerna*, n:r 1045, f. 1639 $9/11$ i Småland, † 1689 $13/8$ ombord å skeppet »Sverige» och begravnen i Klara kyrka i Stockholm, där hans vapen uppsattes.

Gustaf, f. 1651 $30/5$ i Klara församling i Stockholm. Studerade från 1671 fortifikationsvetenskap och mekanik hos generalkvartermästaren Simom Kraft, med hvilken han tjänstgjorde i Holland. Under tiden åtnjöt han fänriks lön af kronan men fri kost och kvarter hos Kraft samt uppässning af en af hans lakejer. Gjorde 1674 en resa genom Köln, Düsseldorf, Paris, Brüssel, Antwerpen, Utrecht, Amsterdam och Hamburg samt återkom öfver Köpenhamn i februari 1675 till Stockholm. Blef därefter kapten vid P. Örnklos Gestrikebataljon och bevistade slaget vid Lund 1676 $4/12$, där han stupade. Begravnen i S:t Peders kyrka i Malmö.

Claudius, f. 1653 $13/10$ i Klara församling i Stockholm, † före 1664.

Kerstin, f. 1656 $1/8$ i Klara församling i Stockholm, † där 1674 $18/1$ och begravnen i en präktig ekkista i Klara kyrka. Liket bars vid begrafningen (den $25/3$) af 16 adelsbussar; 21 prester tjänstgjorde vid jordfästningen, under hvilken kyrkoherden Olof Bergius höll likpredikan.

Svante, f. 1658 $28/1$ på Ekolsund i Husby-Sjutolfts socken i Upsala län, † två timmar därefter.

Tab. 2.

Anders, (son af Olof Andersson, adlad Strömskiöld, tab. 1), f. 1639 $8/11$ på Esbacka. Sekreterare hos grefve Klas Tott; † 1687 (före $4/4$, då det ringde för honom i Nikolai församling) i Stockholm. Ägde Djurby rusthåll i Litslena socken i Upsala län samt hus i Stockholm. — Gift 1671 med *Magdalena Utterklou*, f. 1650 $15/10$, † efter 1699, dotter af borgmästaren i Stockholm Anders Jönsson och Karin Eriksdotter samt syster till assessorn Johan Utterklou, adlad Utterklou, n:r 849.

Barn:

Kristina Katarina, f. 1671 (döpt $20/11$) i Stockholm, † 1738 $23/11$. Gift 1700 med öfverjägmästaren *Erik Trafwenfält* n:r 519, i hans 2:a gifte (gift 1:o 1689 $1/3$ med Hedvig Stråle till Sjöared, f. på 1670-talet, † 1700, dotter af öfverstelöjtnanten Magnus Stråle till Sjöared, n:r 223, och Elisabeth Schildt, n:r 282), f. 1666, † före 1731 $17/11$ och begravnen i Giresta kyrka i Upsala län.

Anders, f. 1674. Major; † 1722. Se tab. 3.

Helena, f. 1676 (döpt $^{25}/_{10}$ i Nikolai församling) i Stockholm, † ogift. Måhända är det hon eller systemen Margareta Elisabet, som åsyftas i Nikolai församlings räkenskaper, där anteckning gjorts om begravningsringning 1680 $^{10}/_1$ för »Herr Strömskiölds sal. dotter»

Margareta Elisabet, f. 1677 (döpt $^{29}/_{12}$ i Nikolai församling) i Stockholm, † ogift.

Maria Gustafva Johanna, f. 1680 $^{27}/_4$ i Stockholm, †

Gift 1726 $^{20}/_2$ med löjtnanten *Henrik Heerdhielm*, nr 1258, f. 1695, † 1734.

Tab. 3.

Anders, (son af Anders tab. 2), f. 1674 (döpt $^{18}/_8$ i Nikolai församling) i Stockholm. Kapten vid Lifdragonerna 1700. Deltog i Karl XII:s fälttåg och bevistade bland annat slaget vid Fraustadt 1706; blef slutligen major och fången efter slaget vid Pultava 1709 samt förd till Kostroma i Sibirien; † 1722 $^{7}/_2$ under fångenskapen. — Gift i Kostroma med *Maria Hjernstedt*, i hennes 2:a gifte (gift 1:o med regementspastorn vid generalmajoren friherre Henning Rudolf Horns värfvade regemente Erik Qvist, † under fångenskapen i Ryssland), † 1742 $^{2}/_5$.

Barn:

Karl Gustaf, f. 1715 $^{23}/_{10}$ i Sibirien; page vid Kongl. hofvet 1726; volontär vid fortifikationen 1732; afsked från hofvet med fänriks lön n. h. o. v. och med tillstånd att gå i utrikes tjänst 1733 $^{3}/_{12}$; bevistade först såsom kornett och sedan såsom löjtnant vid konung Stanislai dragonregemente belägringen af Danzig 1734; var därunder kommanderad på flera utfall, men blef vid kapitulationen fången af ryssarne; återkom till Sverige 1735; fick fänriks indelning vid Vestgötadals regemente s. å. $^{22}/_9$; följde med regementet 1741 till Skåne, där han låg i garnison på olika fästningar; löjtnant 1742 $^{27}/_5$; kommanderad på galerna under sjöexpeditionen 1742 och bevistade så väl detta som följande års fälttåg; regementskvartermästare 1746 $^{29}/_5$; kaptens indelning 1747, $^{9}/_6$; R. S. O. 1751 $^{5}/_{12}$; premiermajor 1753 $^{20}/_{12}$; beordrades med regementet till Pommern 1757; fången vid Anklams öfvergång 1757 i januari, men efter kapitulationen åter skickad till Sverige; öfverstelöjtnants indelning 1760 $^{23}/_1$; tillförordnad landshöfding i Elfsborgs län 1763 $^{9}/_8$ —1764 i juli; transporterad genom byte med öfverstelöjtnant Abr. Dan. Schönström till öfverstelöjtnant vid Jemtlands regemente 1769 $^{19}/_9$; öfverstelöjtnant vid Skaraborgs regemente s. å. öfverste och chef för Jemtlands dragonregemente s. å. $^{30}/_{10}$ och för Vestgötadals regemente s. å. $^{23}/_{11}$; † 1770 $^{24}/_9$ på öfverstebostället Forstena i V. Tunhems socken i Elfsborgs län och begravnen i Tunhems kyrka; med honom utgick ätten på manssidan. — Gift 1748 $^{26}/_7$ med *Ragnhild Ulrika von Flygarell*, i hennes 1:a gifte, (gift 2:o 1783 $^{12}/_8$ på Sköldstad i Vikingstads socken i Östergötlands län med generalen friherre Fredrik Horn till Åminne; greffe Horn till

Åminne, n:r 92, i hans 2:a gifte, f. 1725 ²⁹/₃ på Husby i Södermanlands län † 1796 ¹/₁ i Stockholm), f. 1732 ²³/₂, † 1816 ⁸/₅ på Sköldstad, dotter af hofintendenten Anders Flygarell, adlad von Flygarell, n:r 1554, och friherrinnan Kristina Margareta Danckwardt, n:r 191.

Magdalena Kristina, f. 1718 ²⁹/₆ i Sibirien. Stiftsjungfru; † 1801 ¹³/₅ på Dävö i Munktorps socken i Vestmanlands län, och med henne utgick adliga ätten Strömskiöld. Gift med hofstallmästaren friherre *Maximilian von Düben*, n:r 139, f. 1723 (döpt ²²/₆ i Stockholm), † 1798 ¹⁸/₅ på Dävö.

Källor: Riddarhusgenealogien; Biographica i Riks- och Krigsarkiven; Olof Strömskiölds och hans hustrus personalier; Olof Strömskiölds egenhändiga anteckningar om sina barns födelse m. m. samt handlingar rörande ätten, allt i manuskript från arkivet på Ek, men nu mera till större delen skänkt till Riks- och Krigsarkiven; Jakobs och Nikolai församlingars i Stockholm kyrkoarkiv; Magnus Pontini och Johan Pontini lefverne, manuskript i K. Biblioteket; meritförteckningar; J. O. I. Rancken: släkten Rancken i Finland; Upplands fornminnesförenings tidskrift Del. II sid. 351—352; A. Westén: Svenska Kongl. Hof-Clereciets historia; Ennes: Carl XII:s krigare.

Otto Bergström.

Den siste riksjägmästaren.

Den förste kände chefen för hela rikets jägeristat¹ var den från Tyskland hit 1597 inflyttade och såsom svensk adelsman 1627 ²⁴/₁₂ naturaliserade *Stellan Otto (von) Mörner*, i sitt 1:a gifte 1619 med Maria von der Grünow i hennes 2:a gifte, stamfader för alla i Sverige nu lefvande ätter Mörner. Han förordnades 1613 ²⁷/₆ till öfverjägmästare och erhöll en omständlig k. fullmakt (vide: Registr. pag. 1614 och s. å. ²³/₇ pag. 127 samt 1615 ¹²/₂, då han mottager k. förordnande att hafva noga inseende öfver hela landet i afseende på förbudet att skjuta älg). Porträtt af honom finnes jämte några biografiska meddelanden om honom (enligt Anrep) intaget i grefve Birger Mörnars arbete:

¹ Kårens officiella benämning har alltsedan äldsta tid intill medlet af innevarande århundrade varit *jägeristaten*. I mån som jakten blifvit trängd åt sidan, har den sedan blifvit *skogs- och jägeristaten* och nu sist *skogsstaten*.

»Mörnerska konterfej». I en släktkrönika från 1739 heter det om honom: »Han var till sinnet hastig, men eljest from och uppriktig, alltid lustig och glad, var i stor nåd hos sin öfverhet och därhos af alla, som honom närmare kände, allmänt älskad.» Han slöt sina dagar som landshöfding öfver Västerbotten och Lappland.

Sveriges förste riksjägmästare var *Carl Hård (till Segerstad)*, f. 1591 ²⁶/₂ på Segerstad i Jönköpings län, d. 1650 ²²/₉ på Skämmingsfors i Skaraborgs län, gift 1629 ²⁵/₃ med Beata Kyle. Denne Carl Hård utnämndes 1635 ²¹/₁₂ till riksjägmästare. För honom utfärdades 1636 ³/₈ ett nytt k. bref med fullmakt att jämväl vara landtjägmästare och låta upprätta djurgårdar. Instruktion gafs honom 1638 (²²/₅) ³²/₅, upptagande 25 punkter (vide: 1637 års kopiebok för Kronobärgs och Jönköpings län, fol. 157, och Skaraborgs k. skogscomm:s conc. bok pag. 157 [transsumt]).

Om hans efterträdare — friherre *Axel Carlsson Sparre*, som vid tre skilda perioder förordnades till riksjägmästare, samt grefve *Gabriel Oxenstierna (till Korsholm och Wasa)* och friherre *Claes Banér* — må här ej vidare mälas, utan må vi genast öfvergå till Sveriges siste riksjägmästare, Ebbe Ulfelt.

Ebbe Ulfelt, son af danska riksrådet Christoffer Ulfelt och Maren Urup, föddes 1616 ²³/₁₂ på Råbelöf i Skåne och dog 1682 ³⁰/₁ i Stockholm. Hans svenska historia börjar med att han, som varit generalmajor och guvernör på Ösel sedan 1644 och blifvit riddare af Elefanter-orden vid konung Fredrik III:s kröning, år 1652 nämndes till generalmajor på kavalleriet, hvarefter han 1661 blef generallöjtnant, 1664 riksråd, 1666 hofrättsråd i Göta hofrätt och 1675 ¹⁰/₆ riksjägmästare, ett ämbete som vid jägeristatens omorganisation indrogs 1682 ¹⁴/₈. Jämväl var han lagman i Östergötland sedan 1679 ²²/₁₂.

Ulfelt drog enligt »Kongl. Senatens Commission» anno 1676 ut i danska kriget i Blekinge, Skåne och kring Kalmar. Enligt hans egenhändiga berättelse i k. Kammararkivet (i »Rijckz-Jägerie Statens Aflöhningz Räckninge Ifrån Åhr 1665 Till 1673. Item 1675—1681») hade han därvid såsom kommenderande under sig: öfverstelöjtnanten och jägmästaren i Uppland *Gustaf Hjulhammar* (skyttar från Uppland och Västmanland samt jägeribetjante och skyttar i Södermanland), landtjägaren och kaptenen *Johan Pistohl* (ett kompani), jägmästaren och majoren *Adolph Hård* (tjänstgjorde mestadels under Mörner), kaptenlöjtnant *Granatenburg* (stupade vid Bältebärga) samt kaptenerna *Johan Sigismund von Scheping* och *Gustaf Eck*.

Gustaf Hjulhammar (som själf skrifver sig Julhammar) var underjägmästare i Västergötland sedan 1675 $\frac{8}{5}$. Johan Pistohl — son af ryttmästaren Jacob Jacobsson, adlad Pistohl, och Märta Kåse — var kapten vid Smålands infanteri och landtjägare i Tjust, i hvilken senare egenskap han omnämnes jämväl 1681. Adolph Hård (till Segerstad) blef jägmästare i Östergötland, Småland och Öland 1673 $\frac{19}{5}$ [i en rulla öfver riksjägeristaten (i k. Kammararkivet) omnämnes han emellertid detta år såsom öfverjägmästare i Smålands, Kalmar och Växjö län]; tillika major vid öfversten, friherre Lars Mörnens (till Tuna) af jägeribetjante från Östergötland och Småland upprättade regte 1676 $\frac{23}{2}$; omnämnes 1680 såsom jägmästare i Skåne; öfverjägmästare i Skåne 1682 $\frac{9}{2}$; öfverjägmästare i Västergötland, Skåne och Småland 1688. Om honom heter det i konung Carl XI:s, af biskop C. G. Nordin i Hernösand utgifna dagboksanteckningar: »När Öfver-Jägmästaren Adolph Hård ville gå i Aftonsången här i Stockholm på Slottet hos Hennes K. M. Enkedrottningen, och han kom in uti den salen, som är utanför Drabantsalen, satte han sig på bänken som är vid piquener-porten, föll straxt ned utaf bänken och blef genast död. Gud glädje hans själ och vare honom nådig!»

Ebbe Ulfelt egde Araslöf, Råbelöf och Ovesholm i Skåne samt Färlöfsholm i Danmark. Han var sedan 1643 $\frac{6}{11}$ gift med grefvinnan Hedvig af Schlesvig-Holstein, dotter af konung Christian IV och Christina Munck.

Hugo Samzelius.¹

¹ Förestående anteckningar äro hämtade ur manuskriptet till ett vid julen eller strax på nyåret utkommande större biografiskt arbete (jämte historisk inledning) öfver k. skogs- och jägeristaten från slutet af 1500-talet intill nuvarande tid. Subskribentanmälan (numrerade exemplar) mottages under adress Neder-Kalix. Priset 10 kr., i bokhandeln 15 kr.

H. Szs.

Om de s. k. »Vitæ Pomeranorum.»

Det behöfves intet vidlyftigt ordande om de mångfaldiga förbindelser mellan Sverige och Pommern, hvilka uppstodo under den tidrymd, 1630—1815, då gemensamma intressen och till slut en gemensam styrelse förenade dessa länder med hvarandra. Ännu i dag äro pommeriska släkter representerade i Sverige. Månet svenskt namn återfinnes i Pommern, hvarifrån det ofta fortplantats till andra delar af den preussiska monarkien. Intet under nå att i en sådan samling af personalia och geneologica, som den, hvilken under ofvanstående benämning förvaras i Greifswalds universitetsbibliotek, mycket af intresse för Sverige är att finna. Den, som skrifver dessa rader, har vid olika tider varit i tillfälle att göra utdrag ur samlingen. För det tillmötesgående, hvilket härvidlag visats honom af bibliotekets tjenstemän, främst af dess chef, professorn D:r Gilbert, hembäres härmed uttrycket af den djupaste tacksamhet. — Hvad samlingens innehåll angår, så består den af tryckta och otryckta bidrag till personhistorien, likpredikningar, stamtaflor, gratulationsverser och originalurkunder om hvartannat. Allt detta är inbundet i 167 olika band. Grundstommen till samlingen eller de första 44 banden bildades under förra århundradet af den om Pommerns historia högt förtjente vice-presidenten i Wismarska tribunalet, *Augustin von Balthasar*. — Ett i år i tidskriften »Baltische Studien» publiceradt, af bibliotekarien D:r Edmund Lange på grundvalen af öfverbibliotekarien D:r Müldeners handskrifna förteckning uppställt register skall för framtiden underlätta forskandet i dessa »Vitæ Pomeranorum». Registret kan naturligtvis ej lemna några i detalj gående genealogiska upplysningar, men i hufvudafdelningen (sid. 1—384) är under släktnamnet hvarje person, som blifvit föremål för biografisk behandling, upptagen med födelse- och dödsdag, karakter m. m. Arten af dessa biographica angifves ock, men vid likpredikningarne saknas författarens tryckningsår och namn. I allmänhet är registret uppsatt med flit och omsorg. Några anmärkningar må dock här göras. Svenska namn hafva någon gång vållat svårigheter. Jost Henkels-sons († 1632) maka får sid. 143 förnamnet »Hustro» och man hänvisas hvad hennes likpredikan angår till *Kirst*. Hon hette emellertid Kerstin Johansdotter och återfinnes sid. 161 under Johann, Jons. Vid patronymica har i allmänhet ändelsen »son» uteslutits. Prosten i Hedemora, Erik Svensson Roslagius († 1628) återfinnes på tvenne ställen, under Sven och under Roslagius. Värre är att hans prosteri kallas »Sammarstädh» eller »Sammastädh», ett ortnamn som vore svårt att hitta i något »herdaminne». Att Lilliehöök sid. 191 stafvas Lilicek betyder mindre. Johan Lillienstedt hette aldrig Lillienfeldt (sid. 190). Leyonfels är rättare än Loyenfels, Löwenburg eller Leyonburg rättare än Löwenberg eller Loyenburgk (sid. 194, 195). Jakob Ramborg var, så svenskt detta senare namn än låter, *icke* från Sverige (sid. 261) utan från

Enkhuyzen i Holland. Råhlamb och Rholam hafva skilts åt men äro ett och detsamma (sid. 261, 272). Hvarje svensk vet att Troil och Trolle äro tvenne olika släkter; de hafva emellertid sammanförts (sid. 346). Prosten i Östra Ny hette ej Lars Schönmark, utan Schenmark, Anna Engel Dragman var född Schenström, ej Schönström (sid. 347), Bannier borde hafva sammanförts med Baner (sid. 13). I registret göres ingen skilnad mellan släkterna Horn (Kanckas, Åminne) i Sverige och Horn (Ranzin) i Pommern samt Fleming i Sverige och Flemming i (Hinter-)Pommern. Axel Oxenstiernas hustru borde hafva hänförts till de svenska Bååtarne, ej till den mecklenburgska ätten von Both. Sid. 279 bör stå Rosenstam för Rosensteen. Följande engelska eller skotska namn äro desamma och borde hafva sammanförts: Erskine (Erskine) samt Esken, Eskein (sid. 92), Greigge och Grigge (adlade Greiggenschild sid. 123), Lindess (sid. 192) och Lyndsay (Lindsay; sid. 199). Äfven tyska namn erbjuda någon gång oegentligheter. Ett familjenamn som Marchrugew (sid. 177) eller Margrugew (sid. 202) synes nästan otroligt. Skulle det ej kunna vara March, Rugenwaldensis förkortadt, d. v. s. från staden Rugenwalde? Barnheisen (sid. 14) skall vara Barnheid, Bavold (sid. 17) Barold; Paul Bayer (sid. 17) är densamme som Paul Beyer (sid. 25) titeln rentmeister är att föredraga framför »steuereinnehmer». Faltz och Faltzburg (sid. 99) äro samma släkt.

Deremot är v. Kameke ej detsamma som Kametke. Johan Völschows maka var född Mevius ej Menäus (sid. 211). Ursula Busch (sid. 52) och Ursula Pusch (sid. 256) äro samma person. Rent vilseledande uppgifter förekomma jämförelsevis sällan. Några sådana må dock påpekas. Så hette Maria Elisabeth v. Kempendorffs make Peter *Iden* (se sid. 159) och ej Jäger. Det är ej fråga om något adelsdiplom utan om en fullmakt på landtrådskarakter för Gustaf Peter v. Lillieström (sid. 190); Otto, ej Conrad Üxkull parenteras 1643, (sid. 395). Ännu mera skulle väl kunnat anföras om det för öfrigt förtjenstfulla registret, ifall tidsskriftens utrymme så tillåtit.

I framtiden torde ett och annat af intresse, med stöd af gjorda forskningar i »Vitæ Pomeranorum» och annorstädes kunna inflyta. — Här nedan upptagas dock redan nu en smärre notis, *Björnram och Wass* samt genealogier öfver släkterna *Hartman (von Hartmansdorff)* och *von Kantzow* — För publicerandet af de begge sistnämnda hafva kanslisekreteraren A. E. C. v. Hartmansdorff och majoren m. m. friherre J. A. Kantzow godhetsfullt velat ikläda sig kostnaderna.

Björnram och Wass.

Jfr. G. Anreps Ättartaflor I. 212, Tab. 4 och V. Örnbergs Svenska Ättartal V. 451.

Kristina Andersdotter säges i en hos Örnberg l. c. befintlig uppsats »om falska Wasa ättlingar» högst sannolikt hafva varit dotterdotters dotter af Gustaf I:s kusin, Birgitta Kristiernsdotter (Wasa). Sannolik-

heten, grundande sig på antagandet att Kristina varit dotter af erkebiskopen Andreas Laurentii i hans andra gifte med Margareta Larsdotter, (sedan 1579 enka efter erkebiskopen Laurentius Petri), blir visshet, då man af Kristinas, i ofvannämnda samling förvarade likpredikan, får veta att hon föddes 1582 ^{20/12} i Upsala. Hon afled 1652 ^{29/2} hos sin dotter,¹ på godset Merrentin, såsom enka (gift 1618 ^{23/4}) efter brandenburgske generalkvartermästaren Dominik von Parr † 1621, ^{9/11} (antagligen af den ännu lefvande österrikiska ätten Paar). Enligt samma källa var Parr hennes andre make. Kristina gifte sig nemligen första gången på »Eskilstuna slott» 1607 ^{20/11}, med ståthållaren öfver Öster- och Vester-Rekarne Christian Wass, som afled 1612 ^{22/4}. En icke namngifven son i detta äktenskap skall vid femton års ålder hafva stupat i fält. Om denne Christian Wass är tills vidare intet bekant. Dessa rader skola måhända gifva uppslag till forskningar härom. Författaren af det ofvannämnda registret kallar Kristinas första man: Chr. v. Wasa. Männe denna tydning af namnet verkligen skulle kunna hafva något skäl för sig? Är här törhända fråga om någon hittills obekant telning af Wasaätten? Eller var Christian en ättling af någon af de danska adelsätterna Hvas? Esper Hvas till Tvet i Skåne 1568 skall 1584 »hafva skrivit sig till Elsnab», hvilket utan tvifvel betyder att han daterat någon handling från Elsnabben. Maria »Wass» upptages på riddarhusstamtaflan såsom Alf Eriksson Ikorns (nr 57) hustru.

På annat ställe i denna tidskrift framställes frågan om Christian Wass' härkomst. Med intresse skulle svar emotses härpå.

Hartman (von Hartmansdorff).

I. *Joachim Hartman*. Borgare i Pasewalk.

Son:

II. *Joachim*, inflyttade till Greifswald, hvarest han blef borgare och 1523 ägare af ett hus i Fischstrasse. Gift med *Anna Stevelin*, (gift 2:o med Georg Schulte, 3:o med rådsherren i Greifswald Johan Völschow, † 1560 ^{2/9}), dotter af borgmästaren derstädes Johan Stevelin och Dorothea Glineke, (som var gift 2:o med furstliga pommerska rådet och hauptmannen på Loitz, Valentin von Stojentin).

Son:

III. *Brandt* (Brandanus), immatrikulerad som student vid universitetet i Greifswald 1540, borgare derstädes 1548. Rådsherre 1561

¹ Margareta Hedvig v. Parr, gift 1) 1642 ^{22/7} i Jauer i Schlesien med öfverste Daniel Ouvris, f. 1596 i Normandie, † 1652 ^{22/8} i Cüstrin, begrafven 1653 ^{23/4} i Stettin på samma gång som svärmodern. I detta gifte var en son som lefde 1653 men antagligen afled ung. Ouvris hade varit gift förut, rörande hans enkas andra gifte med Helmfelt se Anrep.

—66. Ägde och bebodde ett hus i Fleischerstrasse, † 1587 ¹¹/₁, begrafven i svärfaderns graf i Nicolaikyrkan, hvarest grafstenen med den sistnämndes namn, vapen och årtalet 1548 samt inskriften: *Her Brandt Hartman unde sinen Erven* ännu finnes kvar.

Gift med *Magdalena Voss* som 1589 ¹⁷/₂ ingick förlikning med exekutorerna af Heinrich Bukows testamente, † 1591 ³⁰/₄, dotter af Anton Voss, (som antagligen tillhörde den adliga ätten v. Voss och på modernet härstammade från de gamla Greifswalderslägterna Quant och Kannegeter) och Anna Baveman. Denna senares föräldrar voro rådsherrn i Greifswald Heinrich Baveman och Anna Bukow, dotter af rådsherrn Georg Bukow och Anna von Wakenitz samt syster till professorn och dekanen i Greifswald Heinrich Bukow.*

Barn IV 1—8.

IV. 1. *Joachim*, afled som barn.

IV. 2. *Andreas*, köpman i Greifswald † 1588 ogift.

IV. 3. *Joachim*, f. 1552, † 1589 ogift.

IV. 4. *Anna*, afled som barn.

IV. 6. *Jacob* (d. ä.) f. 1557. Borgare i Greifswald 1593. Gift med *Anna Schwarz*, dotter af Heinrich Schwarz och Anna Glineke.

IV. 7. *Magdalena* f. 1565 ⁶/₄, † 1616 ¹³/₁₁ barnlös. Gift med borgaren i Stettin *Johan Funcke* † 1599.

IV. 8. *Martin* f. 1567 ⁶/₁₁. Borgare i Greifswald 1594. Arrenderade något gods, tillhörigt dervarande universitet. Gift med *Margareta* (eller Gertrud) *Iäger*, dotter af rådsherrn i Greifswald Jacob Iäger och Margareta Gruwel.

Barn V 7—10.

V. 7. *Brandt*, afled som barn.

V. 8. *Jacob* (d. y.). Borgare i Greifswald. Lefde 1641. Gift med *Catharina Lockervitz*, dotter af Peter Lockervitz och Catharina Stargard.

Barn VI 10—11.

VI. 10. *Peter*.

VI. 11. *Catharina*.

V. 9. *Margareta* † barnlös. Gift 1:0 med N. N., skollärare i Penzlin i Mecklenburg 2:0 med skolläraren i Neu Brandenburg, *Christian Krüger*.

V. 10. *Gertrud*, gift med *Johan Stuve*, som lefde 1626, af pommersk adlig ätt, till Dönnie i Rakows socken, i hans andra gifte.

IV. 5. *Anton* (son af III) f. 1554. Borgare i Greifswald 1593. Pantsatte 1599 ²³/₁ Bukowska huset, Langestrasse 28, till (den ännu existerande) Bukowska stiftelsen, † 1638 ¹⁶/₁, begrafven 22 s. m. Gift med *Magdalena Lange* f. 1556 † 1624 ³⁰/₁₀, dotter af borgaren i Greifswald Georg Lange, (en sonsons son af Hans Lange i Lanzig i Hinter-Pommern, hos hvilken pommerske hertigen Bogislaw X vistades

* Se Geschichte der Bukowschen Stiftung af den kände pommerske historikern, professor Theodor Pyl.

en tid under sina uppväxtår) och Barbara Smiterlow (af samma stam som adliga ätten Schmitterlöw).

Barn V 1—6.

- V. 1. *Barbara*. Lefde 1638. Gift 1) med *Heinrich Wessel*, borgare i Stralsund. 2) 1631 med *Heinrich von Seltzen* från Eckernförde i Holstein, som äfven lefde 1638 och var borgare samt handlande i Kalmar.¹

V. 2. *Georg*, afled som barn.

V. 3. *Georg*, » » »

V. 5. *Brandt*, » » »

V. 6. *Joachim* » » »

V. 4. *Christian* (Carsten) son af IV 5, f. 1601. Borgare i Greifswald 1625. Rådsherre derstädes 1633. »Gerichtsvogt» 1647. Stadskamrerare 1651. Ägde ett hus i Fischstrasse, ett annat i Fleischerstrasse och inköpte 1641 af Jacob Hartman (V 8) det hus på sistnämnda gata, som innehafts af farfadern. † 1668 ⁷/₁₂. Gift med *Margareta Bünsow*, af en från *Gross Bünsow* (norr om staden Anclam) härstammande släkt, hvars medlemmar i Greifswald förvärfvade sig stort anseende — 17 af dessa beklädde under tidrymden 1312—1740 rådsämbeten. Fadern, rådsherrn och stadskamreraren Christoph Bünsow härstammade på kvinnolinien från de gamla pommerska adelsätterna von Lepel och von Apenborg, modern Ilsabe Völschow var på modernet ättling af de ansedda Greifswalderslägterna Segeberg och Engelbrecht (densamma som adliga ätten von Engelbrechten).

Barn VI 1—9.

- VI. 1. *Ilsabe*, f. 1626 ²⁵/₅ † 1702 ²/₃ i Greifswald. Gift 1) 1641 ²/₁₂ med professorn i Greifswald, *Franz Stypman*, f. 1612 ²⁴/₆ † 1650 ²⁶/₂. 2) med e. o. professorn i Greifswald sedermera syndikus i Oldenburg *Anton Günther Fritz*.²

VI. 2. *Christian* }

VI. 3. *Christoph* } afled som barn.

VI. 4. *Christian* }

- VI. 5. *Georg*. Jur. Licentiat. Borgare i Greifswald 1655. Rådsherre derstädes 1671—78. Gift 1655 med *Regina von Bauman* f. 1639, dotter af rådsherrn i Stralsund m. m. Nicolaus Bauman, adlad von Bauman (se Anreps och Schlegel-Klingspors ättartaflor) och hans 1:sta hustru, Gertrud Herold.

Barn VII. 1—2.

- VII. 1. *Christian Nicolaus*, immatrikulerad vid universitetet i Greifswald 1668.

VII. 2. *Jurgen Christoph*, var borgare i Greifswald 1705.

- VI. 6. Joachim, f. 1635 ²⁴/₄ † 1644.

- VI. 7. Christoph, f. 1636 ²/₇, † 1659 ¹⁹/₁₂.

¹ Till hennes afkomlingar hörde måhända Christoph von Seltzen, handlande i Kalmar under 1700-talet, se Örnbergs svenska ättartal VI, 35 och XI, 63.

² Hennes begge söner Franz Stypman och Johan Christian Fritz adlades. Se Schlegels och Klingspors ättartaflor, hvilkas uppgifter härmed kompletteras.

- VI. 8. Maria Margaretha, f. 1639, $\frac{9}{4}$, † 1656 $\frac{26}{12}$ i barnsäng. Gift 1654 i september med e. o. professorn i Greifswald, sedermera direktören i pommerska hofrätten, *Gualter Greigh, adlad von Greiggenschildt*, i hans 1:sta gifte, f. 1622 $\frac{2}{5}$ i Wolgast, † 1697, $\frac{18}{2}$.
- VI. 9. *Mathias* (Matthæus) *adlad von Hartmansdorff*, f. 1641 $\frac{12}{5}$ i Greifswald. Assessor i wismarska tribunalet, † 1690 $\frac{23}{9}$ i Wismar. Om honom och hans afkomlingar se Anreps, Wrangels och Bergströms samt Wasastjernas ättartaflor.

von Kantzow.

I närheten af staden Prenzlau i Uckermark skall ligga en by med detta namn, nämnd redan 1282 $\frac{30}{11}$. Ifrån Prenzlau härstammar äfven enligt uppgift en ännu i Tyskland lefvande släkt Kanzow. Äldste kände stamfadern för densamma var en Erdmann Kanzow († 1671).

I Mecklenburg-Strelitz, icke långt ifrån staden Woldegk, ligger ännu en by med samma namn. Detta stafvas dock Canzow, alldeles såsom den här nedan upptagna släktens namn finnes vara tryckt i en ännu tillgänglig källa från år 1650. Neu Brandenburg, den stad, hvarest de första generationerna af den till Sverige öfverflyttade släkten voro bosatta, ligger äfven i Mecklenburg-Strelitz. Under 16:de århundradet förekomma personer med namnet Kantzow äfven i staden Greifswald. Utom den här nedan omtalade Hans Kantzow finner man derstädes under åren 1565—84 en Brandt Kantzow, men dennes samband med ifrågavarande släkt är ännu lika litet bevisadt som den kände pommerske historieskrifvaren Thomas Kantzows. Denne senare, som 1526 $\frac{20}{4}$ immatrikulerades vid universitetet i Rostock med tillägget Sundensis, hvilker antyder hans härkomst från staden Stralsund, blef sedermera de pommerska hertigarnes sekreterare och afled 1542 $\frac{25}{9}$ i Stettin.¹ I G. Anreps Ättartaflor äro, i enlighet med riddarhusgenealogien och de Klerckerska samlingarna i K. Biblioteket, ministerresidenten Johan Albert Kantzows förfäder alldeles felaktigt upptagna. Såsom ett fullständigande af den i Wrangels och Bergströms »Ättartaflor från år 1857» meddelade historiken, må nedanstående ätteledning, hvilken delvis legat till grund för densamma, upptagas.

I. Hans (von) Kantzow.

Var enligt Dinnies' Stemmata Sundensium, först öfverstevaktmästare i kejserlig tjänst, sedermera adlad af Kejsaren och efter afskedstagandet

¹ Om honom och hans pommerska krönika, se vidare »Thomas Kantzow und seine Pommeriche Chronik», gradualafhandling af *Fr. Grönwall* (Stettin 1889; införd i »Baltische Studien»),

borgmästare i Neu Brandenburg (hos Gerschow patricier derstädes) gift med *Margareta von Stülpnagel*. En Hans Kantzow ägde 1519 hus i Greifswald och afled 1550, möjligen är han identisk med ofvanstående.

Son:

II. *Johan*, Patricier i Neu Brandenburg.

Son:

III. *Johan*, enligt Gerschow rådsherre i Neu Brandenburg. Gift med *Anna Mesterknecht* från samma stad. Hennes moder var Gert-rud Nicolaidotter Warneke.

Son:

IV. *Johan*, Borgmästare i Neu Brandenburg och medlem af fyramannarådet derstädes. Var 1650 död. Gift med *Ursula Gerdes*, som 2:o blef gift med Friedrich Casimir. Hon var enda barnet till borgmästaren i Neu Brandenburg, Heinrich Gerdes, (en farfarsfar-bror till Franz Joachim Gerdes, se adliga ätten Ehrenstrahl nr 865, Anrep I 698) och hans hustru Agnes Warneke. Ovisst är om Ursula Gerdes' söner Joachim och Friedrich, hvilka 1650 nämnas såsom bröder till nedanstående Johan Kantzow, voro af hennes första eller andra gifte. Då en Joachim *Casimir* 1653 ²⁴/₆ nämnes, är det senare sannolikast.

Son:

V. *Johan*. Blef 1630 ⁹/₅ immatrikulerad vid universitetet i Greifswald. Teol. Kand. derstädes 1647 i September och s. å. kyrko-herde (pastor) i Liepen i Alt Vor-Pommern. Undertecknade såsom Johan Canzow 1670 ³⁰/₃ i Stolpe ett fördrag mellan drottning Christinas ombud, Johan Offerman, samt Johan Berckhan och öfriga interressenter i godset Wussentin. — † 1686 ¹²/₄. Gift 1:o 1647 ²/₁₂ i Liepen med *Agnes Birckhahn* (eller Berckhahn) † 1650 ¹⁸/₅ i barnsäng och begravnen 26 s. m. Hennes farfarsfar, Johan, skall hafva tillhört den preussiska adliga ätten med detta namn, inkommit till Pommern och 1529 blifvit hauptman vid amtet Barth. Sonen (med Anna von Barnekow) Joachim var under 16:de århundradets senare hälft hofråd hos hertigarne af Pommern-Wolgast samt gift med Gertrud Ballerstedt, en halvesyster till furstliga rådet Felix Hausen. Deras son, Agnes' fader, Heinrich Birckhahn var först sekreterare hos hertig Philipp Julius, sedermera hertig Bogislaw XIV:s hauptman på Torgelow och begrofs 1645 ⁹/₁₂. Han var gift 3 gånger, med Gertrud Schlichtkrull från Anclam (Agnes moder), Anna Sophia von Lepel och Ursula von Barnekow, samt hade en son, ofvannämnde Johan Birckhahn. Då denne afled barnlös, ärfdes Wussentin af Agnes' barn. Hon var gift 1:o sedan 1640 med Kantzows företrädare i embetet, Timotheus Gerschow f. 1597 ¹³/₃ † 1645 ²²/₁₂, hvilken under åren 1621—23 varit fältpredikant i livländaren Georg Christoph v. Rosens polska regemente, som stred mot svenskarne i Livland. — 2:o) (enligt Dinnies) med *Anna Schneidewind*.

Söner:

VI. 1—4. (1, 2 i 1:sta, 3, 4 i 2:dra giftet).

VI. 3. *Johan Friedrich* (son af V i andra giftet.) f. 1661. Immatrulerad vid universitetet i Greifswald 1684 ¹⁸/₉. Teol. kand. derstädes 1694. Kyrkoherde i Stolzenburg vid Pasewalk 1695 i februari. † 1731 ¹⁴/₁ derstädes. Gift med *Hedvig Sophia Reimarus*, dotter af företrädaren i ämbetet, Philipp Reimarus och Elisabeth Friedeborn.

Barn: VII. 3. och möjligen VII. ?.

VII. 3. *Anna Elisabeth*, † 1760 ⁵/₂. Gift 1734 med *Gerhard Gerling* i hans 2:dra gifte, f. 1688 ²²/₂ i Soest i Westfalen, Kyrkoherde i Iven vid Anclam 1713. † 1766 ³⁰/₇.

VII. ?. *Johan Philipp*. Handlande i Stralsund. Gift med *Katarina Maria Sodeman* (enl. Hougberg: Söderman) prestdotter från Rügen.

Enär Johan Philipp endast på grund af sannolikhetsskäl antagits vara son af Johan Friedrich utsätts för dennes afkomlingar inga nummer.

Son:

Joachim Christian f. 1732 ²⁸/₃ i Stralsund, Stads- och provinsial-apotekare i Vasa i Finland, † 1809 ³⁰/₉ derstädes. Gift 1) 1760 med *Brita Magdalena Brinck* från Kalmar † 1784 ²⁰/₁₀. 2) 1785 ²⁸/₆ med *Clara Eriksdotter Munselius*, f. 1749, † 1807 ¹²/₁₁. Gift 1) med landskamreraren i Vasa, Carl Paul Castin.

Barn i 1:sta giftet a—d.

a. *Ehrenfried* f. 1765 ²⁷/₁₁ i Vasa, Apotekare i Nykarleby i Finland, † 1818 ²⁵/₅ derstädes. Gift 1804 med *Albertina Soller*, f. 1784 ²⁰/₁₁ i Vasa, † 1822 ¹/₃ derstädes.

Barn e—i.

e. *Clara Catharina* f. 1805 ¹⁶/₉.

f. *Johan Ehrenfried* f. 1807 ¹⁸/₁₁.¹

g. *Albertina* f. 1810 ¹²/₂.

h. *Charlotta* f. 1813 ²⁴/₇.

i. *Sophie* f. 1815 ⁴/₁₀.

b. *Johan Christian* f. 1774 ³²/₃ i Vasa. Apotekare derstädes efter fadern. Flyttade till Sverige och var 1822—26 ägare af Bisslinge i Eds socken, 1826—36 af apoteket Hjorten på Kungsholmen, † 1855 ²⁰/₄ i Karlstad. Gift 1804 med *Catharina Magdalena Radeloff*, † 1849 ³²/₃ i Stockholm; dotter af apotekaren i Karlstad, David Daniel Radeloff från Wismar och Elisabeth Sophia Andersson, i hennes 1:sta gifte.

c. En dotter gift med sin sväger *Holst* i hans 2:dra gifte.

d. *Ulrika*, gift med magasinsförvaltaren i Umeå *Nathanael Holst*, i hans 1:sta gifte.

VI. 4. *Heinrich Gottfried* (son af V i andra giftet) f. 1666 ¹²/₃. Handlande i Stralsund och medlem af 8-mannarådet, † 1742 ¹²/₄.

¹ Dennes afkomlingar torde ännu lefva i Finland och Ryssland. Namnet skrefs af Johan Philipps' afkomlingar Kantzau. Närmare upplysningar om desamma önskas.

Gift 1700 med *Anna Gertrud Charisius*, dotter af borgmästaren och landtrådet Christian Ehrenfried Charisius och hans 1:sta fru, Anna Hagemeister. Faster till Christian Ehrenfried Charisius, se adliga ätten von Carisien nr 2137, Anrep I 391 och halfsyster till Christian Ehrenfried Charisius, se adliga ätten von Olthoff nr 1752.¹

Barn VII. 4—7.

- VII. 4. *Barbara Rosina*, f. 1701 ¹⁶/₈, † 1758 ³/₅. Gift med prosten (proepositus) i Loitz *Christoph Friedrich Willich*, † 1750.
- VII. 5. *Anna Eleonora*, f. 1706 ²/₆. Gift med kyrkoherden i Casnevitze på Rügen, *Adam Friedrich Salchow*.
- VII. 6. *Johan Ehrenfried*, f. 1709, afled som barn.
- VII. 7. *Charlotte Elisabeth*, f. 1711, † 1748 barnlös. Gift 1742 med borgmästaren i Stralsund *David Ike*, i det 3:dje af hans 4 giften, f. 1683 ⁶/₂, † 1755 ²²/₈.
- VI. 2. *Johan Heinrich* (yngste son af V i första giftet), f. 1650 ¹⁸/₅.
- VI. 1. *Henning Joachim* (äldste son af V i första giftet), f. antagligen 1648.

Ägde, genom arf efter morbrodern, panträtten till godset Wussentin i Medows socken, Alt-Vor-Pommern. Denna reducerades från honom, men han behöll, såsom perpetuell arrendator och tertial innehafvare, godset till sin död.² När densamma inträffat, är obekant, Henning Joachim nämnes sista gången 1710 ³/₈, i Medows kyrkoböcker. Att något »anträd» för honom skulle finnas i Liepens kyrkoböcker (jfr. Wrangels och Bergströms ättartaflor I 616) torde bero på något misstag. Gift med *Anna Buchow*, f. 1657. Hennes farfarsfarfar, rådsherren i Stralsund, Heinrich Buchow hade 1568 adlats af kejsaren; farfadern med samma namn var gift med Ilsabe von Braun (se Schlegel & Klingspor sid. 32 tab. 44) hvars moder var af den gamla rügianska ätten Segebaden. Föräldrarne voro Albert Buchow och hans 1:sta hustru Anna Wewetzer, af samma släkt som adliga ätterna Rosenstjerna nr 172 och von Weiwitzern (Schlegel & Klingspor sid. 321).

Barn VII. 1—2.

- VII. 1. *Catharina Dorothea*, står fadder i Medow 1702 ¹⁴/₅ och 1711 ²⁹/₇ och är då ogift.
- VII. 2. *Johan Albert*, (son af VI 1.) f. 1680 ²²/₁₂ på Wussentin. Perpetuell arrende- och tertialinnehafvare af Wussentin. Nämnes från och med 1716 ²⁸/₄ flere gånger i Medows kyrkoböcker. Inflyttade till Stralsund. Rådsherre derstädes 1738. Afsked p. b. härifrån 1748, † 1753 ¹⁹/₂. Gift 1707 med *Ilsabe Dorothea Reinke*, f. 1687, † 1761 ⁵/₅, dotter af rådsherren i Stralsund Adam Friedrich Reinke och hans 1:sta hustru Catharina Ilsabe Cramer.

¹ Jfr. undertecknads historik till ätten v. Olthoff i Wrangels och Bergströms ättartaflor.

² Angående tertialgodsen m. m., se en under tryck varande afhandling af författaren till denna uppsats: Om reduktioner m. m. i f. d. Svenska Pommern.

Barn VIII. 1—8.

- VIII. 1. *Anna Ilsabe*, f. 1708 $\frac{6}{10}$, † $\frac{19}{11}$ s. å.
 VIII. 2. *Joachim Friedrich*, f. 1709 $\frac{20}{12}$. Var först handlande, sedan under 12 års tid landtbrukare. Blef 1742 kongl. »Holzförster» (jägmästare) i Pommern, † 1769.
 VIII. 3. *Albert Heinrich*, f. 1712 $\frac{9}{2}$, † $\frac{9}{9}$ s. å.
 VIII. 5. *Christian Ehrenfried*, f. 1715 $\frac{19}{9}$, döpt dagen derpå. Handlande i Stockholm, † 1784 $\frac{30}{3}$ derstädes.
 VIII. 7. *Regina Ilsabe*, f. 1720 $\frac{24}{2}$ på Wussentin, döpt 28 s. m. i Medow, † 1755 $\frac{21}{11}$.
 VIII. 6. *Carl Friedrich*, f. 1718 $\frac{7}{4}$ på Wussentin, döpt 10 s. m. i Medow. Advokat i Stralsund; † 1754 $\frac{4}{5}$. Gift med *Anna Catharina Niemann*, som sedermera blef föreståndarinna för S:t Annæ och Brigittæ kloster derstädes.

Barn IX. 4—9.

- IX. 4. *Johan Friedrich* f. 1745. Afled som barn.
 IX. 5. *Johan Albert* f. 1746. Afled som barn.
 IX. 6. *Carl Heinrich* f. 1748. Utan vidare underrättelser.
 IX. 7. *Anna Dorothea* f. 1747. } I nyssnämnda kloster.
 IX. 8. *Maria Agneta* f. 1751. }
 IX. 9. *Juliane Catharine* f. 1753. Afled som barn.
 VIII. 8. *Emanuel Heinrich von Kantzow* adlad af kejsaren 1761. Rådsherre i Stralsund 1762. Afsked p. b. 1778. Ägde det genom köp förvärfvade godset Zansebuhr i Niepars socken. Gift med *Juliane Balduine Braun*, som ännu lefde 1813, dotter af bryggareåldermannen Berend Balduin Braun.

Barn IX. 10—13.

- IX. 10. *Juliane Catharine*. Var 1813 ogift.
 IX. 11. *Johan Heinrich*, f. 1763 $\frac{14}{7}$ i Stralsund. Ärfde Zansebuhr, som efter hans död tillföll modern och systrarne. Stabsfänrik vid Drottningens Lifregemente 1781 $\frac{16}{7}$. Löjtnant derstädes 1791 $\frac{24}{4}$. Stabskapten 1795 $\frac{24}{6}$. Regementskvartermästare. R. S. O. 1810. Afsked 1811 $\frac{30}{4}$, † 1812 $\frac{26}{2}$ på nämnda egendom, ogift. Deltog i krigen i Finland och Pommern 1790, 1807.
 IX. 12. *Bernhard Balduin*, f. 1765, döpt $\frac{31}{7}$ s. å. i Stralsund. Stabsfänrik vid nyssnämnda regemente 1780. Stabslöjtnant 1791 $\frac{24}{4}$. Afsked m. kaptens karakter 1795 $\frac{7}{4}$. Var 1806 närvarande vid landtdagen i Greifswald. † 1807 $\frac{24}{10}$ ogift på Zansebuhr.
 IX. 13. *Amalia Anna Regina*. Lefde 1814 $\frac{26}{3}$ och var då gift med en *Ritter*.
 VIII. 4. *Johan Albert* (son af VII. 2) f. 1713 $\frac{13}{8}$, † 1806 i Stockholm. Se vidare Anreps ättartaflor. Gift i Stockholm 1752 $\frac{7}{5}$ med *Christina Maria Hebbe* f. 1730 $\frac{2}{5}$ i Stockholm, † 1791 $\frac{18}{5}$ derstädes. Se vidare Anrep, Svenska slägtboken II sid. 413—433.

Barn: IX. 1—3.

- IX. 1. *Christina Elisabeth* f. 1754, † 1795 ²⁸/₂ barnlös. Gift 1791 ²⁶/₇ med kyrkoherden i Wenjan, Westerås stift, hofpredikanten Magister *Johan Leufquist* i hans 1:sta gifte, f. 1750 ⁷/₂ i By socken, † 1814 ¹⁰/₇.
- IX. 2. *Johanna Maria* f. 1757 ²⁰/₇, † 1839 ²⁴/₁₀ barnlös. Ägde huset n:r 5, kvarteret Phoebus, Stockholm. Gift derstädes med danske konsuln, grosshandlaren Christian Fredrik Fabricius.
- IX. 3. *Johan Albert*, friherre *Kantzow*. Om honom och hans afkomlingar se Anreps samt Wrangels och Bergströms ättartaflor.

Anm. Bland faddrarne till VIII. 6 nämnes en Cord Friedrich Kantzow, som 1722 ³⁰/₇ synes varit gift. Denne medlem af ätten var bosatt i staden Anclam. Otvifvelaktigt var han en nära släkting, måhända broder, till VII. 2.

Gustaf von Essen.

Nyare svensk biografisk-genealogisk litteratur.

I.

Intresset för personhistoria och de dermed sammanhängande biografiska och genealogiska forskningarna har på de senaste 10 à 15 åren allt mer och mer utvecklats. Då hofintendenten V. Örnberg år 1884 började att utgifva sin »Svensk Slägtkalender» (från 1889 kallad »Svenska ättartal») voro i sjelfva verket de genealogiska och biografiska handböckerna ganska få och föga tillförlitliga. Dessutom voro uppgifterna i de flesta dylika arbeten ytterst knapphändiga; sålunda saknas, i enlighet med den af G. Anrep utgifna adelskalendern, ofta nog uppgifter om födelsedagar och giftermålsdagar, en brist, som såväl i nyare danska som finska arbeten af liknande art, ej förefinnes. Till sådana kortfattade uppgifter har likväl äfven en Örnberg inskränkt sig, detta så mycket mera öfverraskande som Gabriel Anrep redan anvisat vägen med sin öfver allt beröm stående »Svenska Slägtboken», som, i fråga om fullständighet, på det genealogiska området söker sin like. Emellertid får man ej i detta hänseende vara så nogräknad med de 12 årgångarna af »Svensk Slägtkalender»—»Svenska ättartal», då de ju från början afsetts att vara kalendrar, deri uppgifter endast om lefvande personer skulle meddelas, snarare än att vara ett genealogiskt

samlingsverk i egentlig bemärkelse. När Slägtkalenderns namn ändrades till Ättartal och planen i och med detsamma i någon mån utvidgades, lär äfven utgifvarens afsigt varit att meddela data och längre biografier, men sorgligt att säga visade det sig att allmänhetens intresse icke höll jemna steg med de ökade kostnader som denna fullständighet gifvetvis skulle åsamkat utgifvaren. Hvad nu en sådan fullständighet angår, måste medgifvas att den visserligen alltid är önskvärd, men att den möjligen kan uppvägas såsom t. ex. i de nämnda årgångarna af Örnbergs arbete, der den ersatts genom att så många flera släggtaflor i dess ställe kunnat intagas, en omständighet, som i icke ringa mån bidragit att öka allmänhetens intresse och gjort de små röda volymerna kända och erkända i mycket vida kretsar. Deras betydelse är obestridlig och deras värde för kommande tidens forskare måhända oeräkneligt.

Under årens lopp har, såsom ofvan antyddes, intresset för släktforskning och biografi tilltagit; detta i hög grad tack vare G. Anreps och V. Örnbergs banbrytande verksamhet i släktforskningens tjänst. Också är det ingen liten förteckning, som i ett kommande häfte af denna tidskrift är afsedd att meddelas öfver den rent biografiska och genealogiska litteratur som blott under de senaste 20 åren sett dagen i Sverige.

Öfver flera enskilda släkter hafva utarbetats utförliga monografier, hvaribland märkas följande synnerligen utmärkta och i allmänhet om god forskning vittnande arbeten: *Genealogiska anteckningar om släkten Sederholm etc.* (utg. 1880 af J. Sederholm); *Släkten [Berger]* (utg. 1880 af Sölve T. Berger); *Edgrenska släktens stamtafla* (utg. 1881 och 2 uppl. 1894 af A. G. T. Edgren); *Munthesläkten från 1000-talet etc.* (utg. 1883 af C. D. V. L. Munthe); *Skånska släkten Billberg* (utg. 1883 af F. T. och T. A. Billberg); *Släkten Cronstrand* (utg. 1884 af O. Bergström); *Stambok öfver den svenska släkten von Sydow* (utg. 1885 af Kr. A. von Sydow); *Biografiska anteckningar öfver medlemmar af familjen Strandberg* (utg. 1885 af Sigrid Strandberg); *Släkten Aschan* (utg. 1885 af O. Bergström); *Släkten Laurin* (utg. 1886 af A. V. Kinberg); *Släkten Engelhart* (utg. 1886 af G. O. F. Engelhart); *Släkten Psilander* (utg. 1886 af A. Psilander); *Uppgifter rörande Gibsonska släkten i Sverige från 1742* (utg. 1888 af J. A. Gibson); *Genealogi af Huss-släkten* (utg. 1889 af F. J. V. Huss); *John Jespersson Ekegrens från Kyrkheddinge släktregister* (utg. 1890 af H. P:son M[almborg]); *Adliga ätten Tigerstedt* (utg. 1891 af E. S. Tigerstedt); *Släkten von Krusenstjerna* (utg. 1893 [af J. E. von Krusenstjerna]); *Tafla öfver Edh-släkten* (utg. 1893 af K. K:son Reuterswärd); *Släkten Frick i Sverige* (utg. 1893 af C. M. Frick); *Ätterna Lagerberg* (utg. 1894 af C. Lagerberg); *Försök till släktregister öfver släkten Tengvall* (utg. 1894 af G. Tengvall); *Falander-Edelstam* (utg. 1895 af O. C. Ahlström); *Släkten Moëll 1571—1895* (utg. 1895 af A. C. och A. H. Moëll); *Geijerska släkten i Sverige* (utg. 1897 af B. J. Geijer); *Västgöta-släkten Knös* (utg. 1898 af Arvid Knös m. fl.

Bland släggtaflor utmärka sig de öfver ätterna *Drake* och *Hand* (utg. 1898 af F. Drake).

Arbeten öfver flere släktgrupper, utom Örnbergs, Anreps, Wrangels och Bergströms (ättartaflor ifrån 1857) hafva utgifvits af G. V. Kinberg om *Gotländska släkter* samt af O. C. Ahlström om *Norrländska släkter*.

En betydande matrikellitteratur har samtidigt uppblomstrat men de olika arbetena inom denna kategori äro tyvärr af mycket olika halt. Flera äro dock af högt värde och af stort intresse för forskningen; till dessa måste i främsta rummet räknas *Skånska Nationen före afdelningarnas tid (1682—1832)*, ett arbete af allra största värde (utg. 1897 af Carl Sjöström); *Upsala universitets Matrikel* (utg. 1896 af F. v. Bahr och Th. Brandberg); *Smålands Nation i Upsala* (under utg. af P. S. Vistrand och M. Seth) äfven dessa senare verkliga mönsterarbeten fullt jemförliga med den utmärkta historiken öfver *Gestrike-Helsing Nation i Upsala* (utg. 1892 af S. H. H. Palmgren).

De nya herdaminnena öfver *Strengnäs* och *Vesterås* stift (detta senare endast supplement) äro förtjenta af skarp kritik, deremot synes tilläggsbandet till *Erkestiftets herdaminne* vara ett något mera gediget och tillförlitligt arbete.

Intresset för biografi har äfven tagit sig uttryck i andra publikationer såsom t. ex. i Hasse W. Tullbergs i stort anlagda »*Svenskt Porträttgalleri*», der hvarje porträtt åtföljes af korta men exakta, biografiska uppgifter samt meddelanden om alla de afbildade personernas födelseort, en synnerligen vigtig äfven i Wrangels och Bergströms Ättartaflor, såvidt möjligt varit, om hvarje person meddelad uppgift.

»Jägaren», den af Hugo Samzelius utgifna förtjenstfullt redigerade tidskriften innehåller tidt och ofta smärre biografiska skizzer, der författarens skriftställaretalang endast öfverträffas af uppgifternas tillförlitlighet.

Då emellertid meningen är att i de närmaste häften af denna tidskrift intaga en förteckning öfver all under de senaste 20 åren utkommen svensk genealogisk och biografisk litteratur få ofvanstående kortfattade antydningar vara nog. Må det endast tillåtas utgifvaren att något utförligare omnämna de båda senaste företeelserna på den genealogiska horisonten nemligen *Sveriges Ridderskaps och Adels kalender för år 1899* utgifven af Gabriel Anrep. (Tjuguandra årgången). Alb. Bonniers Förl. Sthlm 1898, samt *Svensk Adelskalender för 1899* utgifven af Karl K:son Leijonhufvud. (Första årgången). P. A. Norstedt & Söners förl. Sthlm 1898.

I Finland hafva trenne olika förlagsfirmor utgifvit adelskalendrar, ett förhållande, som kanske i någon mån varit orsak till att den 1897 utgifna årgången af »*Finlands adelskalender*» framkommit i så prydligt skick och med så fullständiga uppgifter. Äfven här i landet har i år täflan med den på Alb. Bonniers förlag af G. Anrep utgifna adelskalendern upptagits af en annan firma nemligen P. A. Norstedt & Söner, som gjort sig synnerligen förtjent om den genealogiska forskningen genom att åtaga sig utgifvandet af det ofvannämnda samlingsverket »*Svenska Adels Ättartaflor ifrån 1857*». Att ryktet om en ny adelskalender äfven verkat åtskilligt godt på den Anrepiska kalendern synes bäst af den nyligen utkomna årgången. Uppställningen är visserligen

i det hela densamma, men derigenom att vapenaffbildningar för alla släghter meddelas har kalendern fått ett värdefullt tillägg; dessutom har den stora förbättringen vidtagits att födelseår meddelas för i andra adliga ätter ingifta qvinliga ättemedlemmar äfven på deras egen slägt, en åtgärd, som besparar mycket tidsödande sökande. Som vanligt ter sig kalendern mycket prydligt, väl tryckt som den är och i öfrigt elegant utstyrd. Såväl de större som de mindre vapnen lemna dock åtskilligt öfrigt att önska. Mot utgifvarens företal skulle rätt mycket vara att anmärka; der finnes stoff till oändliga polemiker, men äfven gifves der eggelse till undersökningar af stort intresse. Man måste emellertid lyckönska den äldrige utgifvaren till att med oförminskade krafter hafva kunnat redigera denna nya årgång och man måste alltid med tacksamhet erinra sig att herr Anrep är den förste, som under de senaste 50 åren med ifver egnat sin tid och sin förmåga till slägtforsknings tjent.

Den af Karl Leijonhufvud utgifna »Svenska Adelskalendern» grundar sig hufvudsakligen på det af Wrangel & Bergström utgifna ännu ej fullt afslutade arbetet »Sv. Ad. Ättartaflor ifrån 1857» och är äfven, såsom af företalet synes framgå, närmast afsedt att vara ett årligen utkommande supplement dertill. Med tanke på de oerhörda svårigheter, som utgifvaren måst öfvervinna, innan han på så jemförelsevis kort tid kunnat få ut sin kalender, måste man lyckönska honom till det i sanning storartade resultatet. Redan formatet gifver boken en mera seriös prägelse än kalendrar i allmänhet; det yttre i öfrigt är tilltalande, men tyvärr måste vi konstatera den absoluta bristen på heraldisk smak och kännedom hos den artist, som fått sig anförtrödt det delikata värfvet att dekorera den nya kalenderns permar. Särskildt företer det derå anbragta vapnet ett oheraldiskt »sammelsurium», som ingalunda verkar tilltalande. Lyckligtvis försonas man genom de verkligen lyckade smärre vapensköldar, som anbragts vid historikerna till hvarje ätt, och hvilka vapen göra Gen. Stab. Litografiska anstalt, där de utförts, all heder. De utmärka sig nästan utan undantag för rena heraldiska former och äro tecknade med säker hand och god kännedom om heraldisk stil.

Att i kalendern införts uppgifter om giftermåls och födelsedagar betecknar ett stort framsteg på kalenderområdet och kommer helt säkert att helsas med mycken tillfredsställelse. Det af utgifvaren använda systemet i öfrigt företer stora olikheter med det i G. Anreps kalender använda. Sålunda hänföras icke alla inom hvarje ätt upptagna personer till hufvudmannen.

Hvarje person har framföre sitt namn ett nummer, som åter hänvisar till en i början af hvarje ätt meddelad stamtafla. Genom detta tillvägagående kan man med största lätthet klargöra äfven det mest invecklade slägtskapsförhållande mellan tvenne personer af samma ätt. Visserligen kan detta i några få fall förorsaka tidsutdrägt, men i alla hänseenden ej mera än det tidsödande sökandet i G. Anreps kalendrar efter födelseår m. m. för de adliga fröknar, som gift sig med adelsmän, och om hvilka uppgifter i sist nämnda kalenders förra årgångar stått att finna endast på mannens ätt.

Bland nyheter af största betydelse är det register öfver alla i boken förekommande namn på icke svenska adliga personer, ett framsteg, hvars betydelse ej behöfver påpekas.

En del detaljanmärkingar mot såväl sjelfva planen som mot uppgifterna skulle nog kunna göras, men då kanske en närmare granskning är att vänta på annat håll och nu redan allt för mycket inkräktats på tidskriftens utrymme torde vara bäst att för denna gång sätta punkt under upprepande af en lyckönskan till såväl utgifvare som förläggare. Arbetet, som äfven prydes af goda autotypier framställande generalmajoren O. M. Björnstjerna samt Deras Excellenser friherre Fr. v. Essen och grefve L. Douglas, kan med fog räknas till det bästa, som under senare åren utkommit på det genealogiska området.

S. S. S.

Smärre biografiska meddelanden.¹

John Ericssons biografer hafva saknat kännedom om att han, tidigare än de antagit, graverat i koppar, och jag anser mig därför böra meddela följande upplysningar.

Jag eger en med *J. Ericsson* signerad gravyr (83 × 140 mm.), å hvilken finnas två gamla, af samma hand med bläck gjorda anteckningar, så lydande: »Första försöket i graveringskonsten» [och] »ritning af järnbron vid Forssvik». Ämnet för denna framställning antyder gravyrens tidiga tillkomst, och utförandet, ehuru ganska godt, skiljer sig något från nedannämnda vackra arbeten. Af denna gravyr finnes icke något exemplar i Kongl. bibliotekets gravyrsamling.

Ericsson framträdde offentligen som gravör 1822 i frih. Fr. Boyes Konst- och nyhetsmagasin, fjärde årgången, der han meddelade teckning till en af honom i viss mån förbättrad ångmaskin. Denna gravyr är signerad *Pinx. & sculp. J. Ericsson*. I texten säges, att detta är hans andra försök att gravera i koppar, och det har antagits, att det första skulle varit en i Kongl. biblioteket befintlig gravyr (97 × 143 mm.) med mekaniskt ämne och med följande graverade dedikation: *Till-agnad Hr Baron Fred. Boye. J. Ericsson*. Detta antagande har troligen berott derpå, att man ej känt tillvaron af här ofvan först nämnda gravyr.

I biografiska arbeten rörande Ericsson, utgifna af Stackelberg (1866), Ålund (1890) och Säve (1891), nämnes, att han graverat ritningar för ett tillämnadt arbete om kanaler m. m., men ingendera har haft sig bekant att aftryck af dessa gravyrer bevarats i Sverige. Sådana hafva emellertid befunnit sig i framlidne grefve A. E. von Rosens ego, tills han 1875 skänkte dem till Kongl. Biblioteket. De äro 16 till an-

¹ Till denna afdelning emottagas bidrag med tacksamhet.

talet och sammanhäftade som bok i tvårfolio med skriftliga upplysningar af gifvaren, hvilken ansåg sin gåfva som ett unicum. Han meddelar, att han förgäfves efterforskat såväl plåtarna som den graveringsmaskin Ericsson användt och hvilken han uppfunnit och tillverkat af stål.

Om tillämpningen i England af Ericssons uppfinningar meddelas åtskilligt i »utdrag af ett bref från en resande norrman, dateradt London den 8 juli 1828», infördt i tidningen Journalen (Stockholm) d. 1 aug. s. 3. Ericsson var då på resa i Frankrike och Flandern. Detta meddelande om honom synes vara det första i svenska tidningspressen efter 1826, då han för alltid lemnade Sverige.

Gustaf Daniel Wilcke, länge innehafvare af Bergsunds verkstad i Maria förs. i Stockholm, har såväl i Nord. familjebok 11: 323, som i det 1897 utgifna verket om Stockholm Sveriges hufvudstad uppgifvits vara engelsman. Han var likväl född i Stockholm d. 25 okt. 1776 och afled derstädes d. 4 okt. 1863 (kalendern Svea för 1864). Hans föräldrar voro med. doktorn Henrik Kristian Daniel Wilcke († 1788) och Katarina Maria Meisner från Nyköping. Farbrodern Johan Carl Wilcke († 1796) var Vetenskapsakademiens sekreterare. Dessa bröders fader var pastor vid tyska förs. i Stockholm lektor Samuel Wilcke, som var släktens stamfader i Sverige. Jemför Bruzelius, Sv. Läkarematrikel, art. *Wilkens*.

K. F. W—r.

Frågor.¹

1. Hvar äro friherre Esbjörn Kristian Reuterholm och hans maka Maria Gyllenstierna till Lundholm samt deras son Gustaf Adolf Reuterholm begrafna?

F.

2. Hvad hette Martin (Thijsen) Anckarhjelm's maka?

B.

3. Huru böra svenska adelsnamn rätteligen skrivas? I enlighet med adelsdiplom och liknande urkunder? i enlighet med vedertaget bruk? eller i enlighet med språkets vexlingar?

W. Legran.

4. Hvilken ätt tillhörde Christian Wass, som under första hälften af 1600-talet var »ståthållare» i Öster- och Vester-Rekarne.

G. v. E.

¹ Redaktionen tillåter sig vördsamt uppmana Sv. Autograf-Sällskapets medlemmar samt abonnenterna å Person-Historisk Tidskrift att såvidt möjligt inlemna svar å ofvanstående frågor. Svaren komma att meddelas i nästa häfte.

Vilseledande uppgift.

I Herr Anreps företal till »Sveriges Ridderskaps och Adels kalender för 1899» förekommer följande lika öfverraskande som oriktiga uppgift:

»Friherrliga ätten n:r 396 är den enda på riddarhuset, som har prepositionen till i sitt dubbla namn». Sålös genmåle dertill må här utan vidare kommentarier lemnas autentisk förteckning endast öfver nu lefvande ätter, hvilka å riddarhusets genealogier fått behålla detta till.

Grefliga:

- N:o 8. Oxenstierna till Korsholm och Vasa.
- N:o 25. Wachtmeister till Johannishus.
- N:o 41. Bonde till Björnö.
- N:o 55. Cronhielm till Flost.
- N:o 97. Falkenberg till Bålby.

Friherrliga:

- N:o 31. Wachtmeister till Björkö.
- N:o 40. Ribbing till Zernava.
- N:o 44. Wrede till Elimä.
- N:o 55. Wrangel till Ludenhoff.
- N:o 110. Taube till Odenkat.
- N:o 253. de Geer till Leufsta.
- N:o 255. Falkenberg till Trystorp.
- N:o 271. de Geer till Tervik.
- N:o 312. de Geer till Finspång.
- N:o 396. Gyllenhaal till Härlingstorp.

Adliga:

- N:o 7. Sparre till Rossvik (äfvén af Rossvik).
- N:o 105. Falkenberg till Bålby.

Fustus.

Också ett biografiskt lexikon.

Ett arbete afsedt att bereda släktforskarne en väsentlig lättnad vid genomgående af det stora material, som är att finna i äldre tidningar, torde blifva ganska välkommet. Ett sådant arbete är snart färdigt att kunna tryckas. Det är verkligt lexikon, upptagande alla i »Inrikes Tidningar», under tiden novemb. 1760 till och med år 1800, om dödsfall och giftermål införda tillkännagifvanden, hvilka blifvit afskrifna samt ordnade i bokstafsöljd. För att undvika vidlyftighet hafva dock uppgifter, som uteslutande röra adliga personer, och som återfinnas i »Anreps ättartaflor», här blifvit uteslutne. Icke desto mindre upptager arbetet emellan 30- och 40,000 annonser och däri

förekomma öfver 10,000 olika familjenamn. De ofvannämnda icke upptagna annonserna uppgå till omkring 7,000. Annonserna äro fullständigt införda så med afseende å ort, datum och ålder som äfven på ofta förekommande uppgifter om den aflidnes eller giftas föräldrar. När efter dödsannonsen längre biografiska uppgifter eller nekrologer förekomma, hafva anteckningar härom blifvit gjorda. För hvarje tillkännagifvande finnes årgång och tidningsnummer angifvet; härigenom beredes tillfälle både att kontrollera riktigheten af annonsen och taga kännedom om deri möjligen befintliga utförligare uppgifter. Såvidt möjligt hafva de i tidningarna ofta förekommande tryckfel eller andra oriktiga och ofullständiga uppgifter genom jernförelse med tillgängliga källor, såsom herdaminnen, läkare- och apothekare-längder, släktböcker och ättartal m. m., blifvit rättade och kompletterade.

Tryckt i stort oktavformat med dubbelspaltiga sidor beräknas arbetet komma att upptaga omkring 600 sidor. Det var meningen att redan i höst börja tryckningen, men tyvärr har ett försök att genom utsända prenumerationslistor betrygga företagets ekonomiska sida misslyckats så till vida, att endast $\frac{1}{3}$ af det absolut nödvändiga prenumerantantalet erhållits. Utgifningen af detta arbete är således för närvarande beroende på om bidrag härtill kunna från annat håll erhållas, då någon förläggare svårigen torde vara villig åtaga sig en så dyrbar och osäker affär. Vi tillåta oss derföre att här påpeka arbetets stora betydelse samt på det varmaste rekommendera det till alla släktforskningens vänner. Lexikonet, som kommer att innehålla mellan 30- och 40,000 meddelanden, beräknas, såsom ofvan nämndes, komma att upptaga något omkring 600 tvåspaltiga sidor. Priset per exemplar, 20 kronor, får anses synnerligen lågt. Subskribenter anmodas att vända sig till utgifvaren, f. d. majoren, friherre *E. Lagerheim*, adr. Sthlm, 15 Valhallavägen.

Meddelande.

I enlighet med *Svenska Autograf Sällskapets* beslut på senaste årssammanträdet kommer sällskapets tidskrift att från och med år 1898 utgifvas under namn af PERSON-HISTORISK TIDSKRIFT samt utkomma i ett obestämdt antal häften om året. Den första årgångens (1898—1899) första häfte *öfverlemnas härmed* till Svenska Autograf Sällskapets ledamöter samt till allmänheten.

LEDAMÖTER i sällskapet erlægga en gång för alla en *inträdesafgift af 5 kronor* samt *derefter 5 kronor om året*. ABONNENTER betala *6 kronor om året* och äro i likhet med sällskapets ledamöter berättigade att erhålla allt under kommande årsperioder af sällskapet utgifvet tryck. Anmälning till inträde i sällskapet torde göras skriftligen till sekreteraren (*adr.: 42 Smålandsgatan, Stockholm*). Abonnement på Tidskriften mottages äfven af densamme, men torde bäst ske på närmaste Postkontor, eller på listor utlagda i Herrar *Samson & Wallins, Fritzes, Sandbergs, Nordin & Josephsons* samt »*Minervas*» boklådor äfvensom i *Klemmings antiqvariat*, alla i hufvudstaden.

Sällskapets sekreterare.

